

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA PRÁVA

Analýza bezpečnosti a ochrany zdraví při práci u vybraného zaměstnavatele
Analysis of Occupational Health and Safety in the chosen Company

Student:	Jakub Demel
Vedoucí bakalářské práce:	JUDr. Jana Martiníková, Ph.D.

Ostrava 2018

Zadání bakalářské práce

Student:

Jakub Demel

Studijní program:

B6208 Ekonomika a management

Studijní obor:

6208R020 Ekonomika podniku

Specializace:

03 Ekonomika a právo v podnikání

Téma:

**Analýza bezpečnosti a ochrany zdraví při práci u vybraného
zaměstnavatele**

Analysis of Occupational Health and Safety in the chosen Company

Jazyk vypracování:

čeština

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
 2. Právní úprava bezpečnosti a ochrany zdraví při práci
 3. Analýza bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v dřevozpracujícím podniku
 4. Zhodnocení
 5. Závěr
- Seznam použité literatury
Seznam zkratk
Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce
Seznam příloh
Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

HŮRKA, Petr a Nataša RANDLOVÁ. *Zákoník práce*. Ostrava: Sagit, 2017. ISBN 978-80-7488-202-9.
NEUGEBAUER, Tomáš. *Bezpečnost a ochrana zdraví při práci v kostce, neboli, O čem je současná BOZP*. 2. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-106-4.
VALA, Jiří. *Systémové řízení bezpečnosti a ochrany zdraví v organizacích*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-109-5.

Formální náležitosti a rozsah bakalářské práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí bakalářské práce: **JUDr. Jana Martiníková, Ph.D.**

Datum zadání: 24.11.2017

Datum odevzdání: 11.05.2018

Ing. Josef Kašík, Ph.D.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Zdeněk Zmeškal
děkan fakulty

Prohlašuji, že jsem celou práci vypracoval samostatně.

Ve Ostravě dne 11.5. 2018

.....

Jakub Demel

Na tomto místě bych rád poděkoval vedoucí práce JUDr. Janě Martiníkové, Ph.D. za odborné vedení, cenné rady, vstřícnost a trpělivost při vypracování bakalářské práce.

Dále bych také rád poděkoval rodině za možnost studovat na vysoké škole.

Obsah

1	Úvod.....	5
2	Právní úprava bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.....	6
2.1	Charakteristika BOZP.....	6
2.2	Vývoj péče o bezpečnost a hygienu práce.....	6
2.3	Základní legislativní rámec k zajištění BOZP v České republice	7
2.4	BOZP v mezinárodním kontextu.....	8
2.5	Práva a povinnosti účastníků pracovněprávních vztahů v oblasti BOZP	9
2.5.1	Povinnosti zaměstnavatele	9
2.5.2	Práva a povinnosti zaměstnance.....	10
2.6	Osobní ochranné pracovní prostředky.....	11
2.7	Požadavky na pracovní prostředí.....	12
2.8	Školení BOZP zaměstnanců	14
2.9	Rizika a jejich prevence.....	15
2.9.1	Rizika dle zákoníku práce	15
2.9.2	Hodnocení rizik	16
2.10	Pracovní úrazy a nemoci z povolání	16
2.10.1	Povinnosti zaměstnavatele při pracovních úrazech a nemocech z povolání	18
2.10.2	Povinnosti zaměstnance při pracovním úrazu a nemoci z povolání.....	18
2.10.3	Vyšetřování incidentu	18
2.11	Vnější kontrola nad dodržováním BOZP.....	19
2.11.1	Státní úřad inspekce práce.....	20
2.11.2	Orgány ochrany veřejného zdraví	21
2.11.3	Český báňský úřad	22
2.11.4	Odborové organizace.....	22
3	Analýza bezpečnosti a ochrany zdraví při práci u vybraného zaměstnavatele	24
3.1	Logistický proces.....	25
3.2	BOZP spojená s obsluhou strojů	25
3.2.1	Zajištění BOZP při práci s řetězovou pilou.....	26
3.2.2	Zajištění BOZP při práci s pásovou pilou	27
3.2.3	Zajištění BOZP při práci s rozmítací pilou	28
3.2.4	Zajištění BOZP při práci s kotoučovou pilou.....	28
3.2.5	Zajištění BOZP při práci s pneumatickou hřebíkovačkou	29
3.3	Vyhodnocení pracovních rizik v podniku	30
3.4	Dokumentace BOZP	32

3.5	Školení BOZP	33
3.6	Osobní ochranné pracovní prostředky	34
3.7	Postup při pracovním úrazu	35
3.8	Ekonomické aspekty BOZP	36
3.9	Kontrola BOZP v dřevozpracujícím průmyslu.....	37
4	Zhodnocení.....	39
4.1	Vnější kontroly BOZP	39
4.1.1	Kontrola Oblastního inspektorátu práce.....	39
4.1.2	Kontrola orgánu ochrany veřejného zdraví	40
4.2	Zhodnocení situace ve společnosti	40
4.2.1	Zhodnocení dokumentace BOZP	41
4.2.2	Zhodnocení BOZP spojené s obsluhou strojů	41
4.2.3	Zhodnocení pracovního prostředí a rizik v podniku	42
4.2.4	Zhodnocení poskytování OOPP	42
4.2.5	Zhodnocení pracovní úrazovosti a nemocí z povolání	43
4.3	Návrhy a doporučení	43
5	Závěr.....	45
	Seznam použité literatury	47
	Seznam zkratk:	49
	Seznam tabulek, obrázků a grafů	50
	Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce.....	51

1 Úvod

Bezpečnost a ochrana zdraví při práci tvoří jeden ze základních kamenů společensky odpovědného podniku. Situace v podnicích se rok co rok zlepšuje a dochází k čím dál méně úrazům, nemocem z povolání apod.. Zásahu na tom má určitě osvěta, kterou poskytují různé státní organizace, tlak veřejnosti a také nízká nezaměstnanost, kdy si zaměstnanci (aspoň v České republice) mohou práci momentálně „vybírat“. A pocit bezpečí na pracovišti může pro potenciální zaměstnance určitě hrát roli. Zajištění BOZP v podnicích přispívá ke spokojenosti zaměstnanců a také představuje jisté výhody pro zaměstnavatele. Zaměstnanci nebývají tak často v pracovní neschopnosti, podávají lepší výkony a dochází k menší fluktuaci zaměstnanců.

Zajistit všechny náležitosti ohledně BOZP není, v dnešním vcelku složitém systému, jednoduché. Hlavně menší podniky mají s dodržáním veškerých předpisů problém a téměř každá kontrola najde nějaký nález, který není v souladu se zákonem či nějakou normou.

Cílem práce je analýza bezpečnosti a ochrany zdraví při práci ve sledované společnosti a zhodnocení současného stavu ve společnosti s platnou legislativou. K vypracování práce byla použita metoda analýzy, dedukce a metoda komparativní.

Bakalářská práce se skládá z teoretické i praktické části. V teoretické části je nastíněna základní problematika BOZP, legislativní rámec, ze kterého BOZP vychází, práva a povinnosti zaměstnavatele a zaměstnance, problematika pracovních úrazů a nemocí z povolání, požadavky na osobní ochranné prostředky, pracovní prostředí, školení BOZP, hodnocení rizik a jsou zde popsány i kontrolní úřady, který nad dodržováním legislativního rámce dozorují.

V praktické části bude podnik blíže představen, budou popsány rizika, logistický proces, BOZP spojená s obsluhou strojů, poskytování osobních ochranných prostředků, ekonomická stránka BOZP a kontroly v dřevozpracujícím průmyslu. Poslední kapitola bakalářské práce obsahuje výsledky vnějších kontrol BOZP, konečné zhodnocení a návrhy na zlepšení v podniku.

Předmětem analýzy je dřevozpracující podnik, který na trhu působí už od roku 2006. Jedná se o podnik s malým počtem zaměstnanců a jednoduchou organizační strukturou. Společnost podniká v oblasti dřevovýroby, zaměstnanci obsluhují tedy vcelku nebezpečné stroje. Práce se dřevem je i přes určitou míru automatizace stále velmi náročná a nebezpečná. Zaměstnanci se každodenně setkávají s řadou rizik a podnik se snaží pomocí prevence o jejich eliminaci. Zajištění BOZP ve společnosti představuje tedy jeden z cílů.

2 Právní úprava bezpečnosti a ochrany zdraví při práci

2.1 Charakteristika BOZP

Bezpečnost a ochrana zdraví (dále jen „BOZP“) představuje „soubor opatření (technických, organizačních, výchovných), která při správné aplikaci nebo realizaci vytvoří podmínky k tomu, aby se pravděpodobnost ohrožení nebo poškození lidského zdraví snížila na minimum“. Výsledkem dodržování těchto opatření by mělo být dosažení takového stavu pracovišť, pracovního prostředí a organizace práce, při němž nebude docházet k pracovním úrazům, nemocem z povolání a ani k jinému ohrožení zdraví a naopak bude dosahováno zkvalitnění pracovního života. (Neugebauer, 2016, str.13)

„Politika BOZP je závazek vrcholového vedení organizace k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci svých zaměstnanců, dodavatelů a jiných fyzických osob pohybujících se na jejich pracovištích. Cílem politiky BOZP je poskytnout zaměstnancům bezpečné pracoviště.“ (Vala, 2016, str. 35)

Hlavní zájem na zajištění BOZP mají zaměstnavatelé. Snaží se, aby pracovní proces byl co možná nejplynulejší. Prostoje způsobené úrazy a nemocní zaměstnanci snižují produktivitu práce a přímo tak ovlivňují konkurenceschopnost podniku. Vyplácení nemocenské a případné soudní vyrovnání jsou pro podniky další zbytečné výdaje a mnohdy jsou s nimi spojené další náklady. Zájem podílet se na BOZP nemají pouze zaměstnavatelé ale i zaměstnanci. Ti si zajištěním svého zdraví udržují potenciál nabídnout svůj pracovní kapitál na trhu práce. Zájem na zajištění BOZP má i stát, který tím může ušetřit případné sociální výdaje a zároveň chrání investici, kterou do občana vložil (vzdělání, lékařská péče apod.). Mrtvý/invalidní občan mu totiž nemůže splácet tuto investici v podobě odvádění daní. K ochraně svých zájmů si tedy stát zřídil kontrolní mechanismus (inspekce práce pro oblast bezpečnosti práce a orgány ochrany veřejného zdraví pro oblast ochrany zdraví při práci). (Neugebauer, 2016)

2.2 Vývoj péče o bezpečnost a hygienu práce

Na začátcích kapitalismu byla péče o bezpečnost a hygienu práce značně zanedbávána. S příchodem průmyslové velkovýroby, přicházely nové stroje a zařízení, obsluhovali je často nepřilíh zaškolení zaměstnanci, začínal zde být velký důraz na výkon. V takovém pracovním

procesu začínalo docházet k častému výskytu pracovních úrazů. Přesto se v začátcích implementování bezpečnostních a hygienických opatření bagatelizovalo. Teprve po určité době se začali zaměstnanci bouřit, sdružovat se a poukazovat na špatné pracovní podmínky. Na začátku změny stály dva důvody. Tím prvním důvodem byla nespokojenost zaměstnanců, velká úrazovost, špatné pracovní podmínky apod.. Druhý důvod byl ekonomického rázu, zaměstnavatelé totiž zjistili, že výdaje spojené s pracovními úrazy a velká fluktuace zaměstnanců způsobují další nemalé náklady. Svou úlohu sehrál i stát, který začal do kdysi čistě soukromoprávní sféry zasahovat svými nařízeními. Prvně se začal zaměřovat na zvláště nebezpečné pracoviště (sklárný, hutě, doly apod.). První zákony týkající se BOZP začaly vznikat na konci 19. století. Konkrétně se ve větší míře začaly problematikou BOZP zabývat vnitrostátní i mezinárodní organizace po skončení 2. světové války. Docházelo totiž k opětnému rozvoji hospodářství a průmyslu. Na přelomu nového tisíciletí se pak problematikou BOZP začaly zabývat i příslušné evropské struktury. (Bělina a kolektiv, 2014)

2.3 Základní legislativní rámec k zajištění BOZP v České republice

Mezi nejdůležitější zákony a právní předpisy k zajištění BOZP patří:

- zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce – obecná úprava bezpečnosti a ochrany zdraví při práci,
- zákon č. 309/2006 Sb., kterým se upravují další požadavky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v pracovněprávních vztazích a o zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při činnosti nebo poskytování služeb mimo pracovněprávní vztahy,
- nařízení vlády č. 101/2005 Sb., o podrobnějších požadavcích na pracoviště a pracovní prostředí,
- nařízení vlády č. 21/2003 Sb., kterým se stanoví technické požadavky na osobní ochranné prostředky,
- nařízení vlády č. 361/2007 Sb., kterým se stanoví podmínky ochrany zdraví zaměstnanců při práci,
- zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně některých předpisů, ve znění pozdějších předpisů,
- vyhláška č. 288/2003 Sb., kterou se stanoví práce a pracoviště, které jsou zakázané těhotným ženám, kojícím ženám, matkám do konce devátého měsíce po porodu

a mladistvým, a podmínky, za nichž mohou mladiství výjimečně tyto práce konat z důvodu přípravy na povolání, ve znění pozdějších předpisů,

- zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 251/2005 Sb., o inspekci práce, ve znění pozdějších předpisů.

2.4 BOZP v mezinárodním kontextu

České republice vyplývají z mezinárodních smluv v oblasti BOZP jisté povinnosti. Významnými dokumenty v mezinárodním kontextu na poli BOZP jsou úmluva Mezinárodní organizace práce č. 155 o bezpečnosti a zdraví pracovníků a pracovním prostředí z roku 1981 a úmluva č. 161 o závodních zdravotních službách z roku 1985. Podle této úmluvy jsou zaměstnavatelé povinni zajistit pro své zaměstnance pracovnělékařské služby, které zabezpečují prevenci pracovních úrazů, poškození zdraví a nemocí z povolání. Právo na bezpečné a zdravé pracovní podmínky je také zakotveno v článku 3 Evropské sociální charty z roku 1961. (Bělina a kolektiv, 2014)

Oblastí BOZP se zabývá i Evropská unie. Evropský parlament a Rada vydávají směrnice, které by měly členské státy implementovat v určitém časovém rozmezí do svých právních systémů. Pokud tak neučiní, nebo tak učiní nedostatečně, mohou se občané daného státu dovolat přímo na směrnici. V těchto směrnicích Evropský parlament a Rada stanoví minimální požadavky, které se uplatní postupně s přihlédnutím ke stávajícím podmínkám a technickým předpisům jednotlivých členských států.

V článku 153 Smlouvy o fungování Evropské unie (ve znění Lisabonské smlouvy) je kladen důraz na „zlepšování pracovního prostředí k ochraně zdraví a bezpečnosti pracovníků“. V článku 156 SFEU pak Komise podporuje spolupráci členských států v oblasti „ochrany zdraví při práci“ a „ochrany před pracovními úrazy a nemocemi z povolání“. Ve Smlouvě o Evropské unii v článku 6 uznává Unie Listinu základních práv Evropské unie, v této listině v článku 31 je kladen důraz na „hygienické, bezpečné a důstojné pracovní podmínky“. (Bělina a kolektiv, 2014)

Do zákoníku práce byla převzata tzv. rámcová směrnice Rady ES 89/391/EEC z roku 1989, tato směrnice se zabývá zaváděním opatření pro zlepšení BOZP. Na tuto směrnici pak navazuje směrnice Rady ES 91/383/EEC z roku 1991, která dotváří opatření pro zlepšení BOZP zaměstnanců v pracovním poměru na dobu určitou nebo dočasném pracovním poměru. Rámcová směrnice stanovuje základní zásady pro vytvoření systému života, zdraví

a bezpečnosti práce zaměstnanců. V návaznosti na tuto směrnici bylo Radou ES po roce 1989 přijato dalších 19 dílčích směrnic, které upravují bezpečnostní a zdravotní požadavky u určitých pracovních prostředích a specifických činnostech. Tyto směrnice jsou dnes zapracovány do zákoníku práce a také do zákona č. 309/2006 Sb. (zákona o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci). (Bělina a kolektiv, 2014)

2.5 Práva a povinnosti účastníků pracovněprávních vztahů v oblasti BOZP

Povinnost dbát na BOZP ukládá zaměstnavateli i zákoník práce § 101 odst. (1) *Zaměstnavatel je povinen zajistit bezpečnost a ochranu zdraví zaměstnanců při práci s ohledem na rizika možného ohrožení jejich života a zdraví, která se týkají výkonu práce (dále jen „rizika“).*

Zaměstnavatel je také povinen zajistit bezpečnost a ochranu zdraví při práci všem osobám, která se s jeho vědomím a souhlasem zdržují na pracovišti. Zákon upravuje povinnosti také pro vedoucí pracovníky, kteří mají zajišťování bezpečnosti a ochrany zdraví v popisu práce. Pokud se na pracovišti nachází zaměstnanci od více zaměstnavatelů, musí se tito zaměstnavatelé vzájemně informovat o rizicích, které se na společném pracovišti nachází a jsou povinni organizovat práci i s ohledem na zaměstnance dalších zaměstnavatelů. Náklady spojené se zajištěním BOZP při práci hradí zaměstnavatel.

2.5.1 Povinnosti zaměstnavatele

Mezi základní povinnosti zaměstnavatele řadíme zajistit bezpečnost a ochranu zdraví při práci všem osobám, která se s jeho vědomím zdržují na pracovišti. Potřebnou BOZP tedy musí zajistit i případnému kontrolnímu orgánu, který přijde na kontrolu nebo třeba servisnímu technikovi, kterého povolá.

Další povinnosti vyplývají ze zákoníku práce §§ 103 – 105.

Zaměstnavatel je povinen:

- aby zaměstnanec nevykonával zakázané práce a práce, jejichž náročnost by neodpovídala jeho schopnostem a zdravotnímu stavu,
- poučit zaměstnance o kategorii, do které je jim vykonávána práce zařazena, tyto kategorie jsou dále popsány v § 37 zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, tento zákon

rozděluje práce dle míry výskytu faktorů, které mohou ovlivnit zdraví zaměstnanců, a jejich rizikovosti pro zdraví do čtyř kategorií,

- zajistit, aby práce v případech stanovených zvláštním právním předpisem vykonávali pouze zaměstnanci, kteří mají platný zdravotní průkaz, kteří se podrobili zvláštnímu očkování nebo mají doklad o odolnosti vůči nákaze,
- sdělit zaměstnancům, které zařízení závodní preventivní péče jim poskytuje pracovnělékařské služby a jakým lékařským preventivním prohlídkám, vyšetřením či očkováním se kvůli výkonu své práce musí podrobit, případnou ztrátu na výdělek, která se pojí s výše uvedenými úkony, je jim zaměstnavatel povinen uhradit,
- zajistit zaměstnancům, zejména zaměstnancům v pracovním poměru na dobu určitou, mladistvým a jejich zákonným zástupcům podle potřeby vykonávané práce ve vhodných intervalech dostatečné a přiměřené informace a pokyny o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci, těhotné a kojící ženy a matky do konce devátého měsíce po porodu je zaměstnavatel povinen seznámit s riziky a jejich možnými účinky na těhotenství, nebo kojení a učinit potřebná opatření nutná k ochraně jejich bezpečnosti nebo jejich zdraví, informace a pokyny je třeba zajistit zejména při přijetí zaměstnance, při jeho převedení, přeložení nebo změně pracovních podmínek, změně pracovního prostředí, zavedení nebo změně pracovních prostředků, technologie a pracovních postupů, o těchto informacích a pokynech musí vést zaměstnavatel dokumentaci,
- zajistit zaměstnancům poskytnutí první pomoci,
- nepoužívat takového systému odměňování, který by zvyšoval pravděpodobnost pracovních úrazů a nebezpečí újmy na zdraví, jehož výsledkem by spolu se zvýšenou výkonností docházelo k ohrožení bezpečnosti a zdraví zaměstnanců,
- zajistit dodržování zákazu kouření na pracovištích stanoveného zvláštními právními předpisy.

2.5.2 Práva a povinnosti zaměstnance

Nejen zaměstnavatel, ale i zaměstnanci mají své povinnosti vůči BOZP. Práva a povinnosti zaměstnanců upravuje § 106 zákoníku práce.

Zaměstnanec má právo na zajištění BOZP při práci a srozumitelné informace o rizicích jeho práce a opatřeních na ochranu před jejich působením. Zaměstnavatel si musí ověřit, zda zaměstnanec tyto informace opravdu pochopil. Zaměstnanec má právo práci odmítnout, pokud se domnívá, že bezprostředně závažným způsobem ohrožuje jeho život nebo zdraví, případně zdraví nebo život jiných fyzických osob. Takovéto odmítnutí se nepovažuje za nesplnění

povinnosti zaměstnance. Zaměstnanci mají právo a povinnost se podílet na vytváření bezpečného a zdraví neohrožujícího pracovního prostředí. Zejména by měli implementovat zaměstnavatelem přijaté opatření a participovat na řešení otázek, které se BOZP týkají. Každý zaměstnanec je povinen dbát podle svých možností o svou vlastní bezpečnost, své zdraví, zdraví jiných fyzických osob, kterých se bezprostředně dotýká jeho chování, případně opomenutí při práci. Zaměstnancova znalost základních povinností, které vyplývají z právních a ostatních předpisů a požadavků zaměstnavatele k zajištění BOZP je nedílnou a trvalou součástí jeho kvalifikačních předpokladů. Na základě této kvalifikace by měl zaměstnavatel ke svým zaměstnancům přistupovat.

Dále je zaměstnanec povinen:

- účastnit se školení zaměřených na BOZP, zajišťovaných zaměstnavatelem,
- podrobit se pracovnělékařským prohlídkám, vyšetřením nebo očkováním,
- dodržovat právní a ostatní předpisy a pokyny zaměstnavatele k zajištění BOZP (o pokynech, které udílí nadřízený pracovník musí být vedena dokumentace), řídit se zásadami bezpečného chování na pracovišti a informacemi zaměstnavatele,
- nepožívat alkoholické nápoje, nezneužívat jiné návykové látky na pracovištích zaměstnavatele a v pracovní době, nevstupovat na pracoviště pod jejich vlivem, výjimku tvoří provozy s nepříznivými mikroklimatickými podmínkami, zde se toleruje nízkostupňové pivo a provozy, kde je požívání alkoholu součástí plnění pracovních úkolů,
- nekouřit na pracovištích a dalších prostorách, kde se nacházejí i nekuřáci,
- podílet se na zajištění BOZP, oznámit nadřízenému případné hrozby a závady, které na pracovišti vznikly a ohrožují bezpečnost zaměstnanců při práci,
- bezodkladně oznámit svému nadřízenému svůj pracovní úraz a pracovní úraz jiného zaměstnance, popřípadě úraz jiné fyzické osoby, kterého byl svědkem,
- podrobit se na pokyn vedoucího zaměstnavatele zjištění, zda není pod vlivem alkoholu nebo jiných návykových látek.

2.6 Osobní ochranné pracovní prostředky

V případě, že pracovní rizika nelze odstranit, nebo jejich působení není možné snížit na únosnou míru technickými nebo organizačními opatřeními, je zaměstnavatel povinen dle § 104 zákoníku práce zaměstnancům a případně i dalším fyzickým osobám, které jsou na jeho

pracovišti ohroženy, přidělit osobní ochranné pracovní prostředky (dále také „OOPP“). Primárním cílem by však mělo být snaha rizika eliminovat u jejich vzniku, přidělení zaměstnancům OOPP by měla být až posledním možným řešením. Osobní ochranné pracovní prostředky chrání totiž pouze daného zaměstnance. Je tedy daleko lepší variantou vydat se cestou snižování a odstraňování rizik. Pokud zaměstnanec pracuje v prostředí, kde oděv nebo obuv podléhá při práci mimořádnému opotřebení nebo znečištění nebo plní ochrannou funkci, má zaměstnanec nárok také na pracovní oděv nebo obuv jakožto OOPP. Zaměstnavatel je povinen poskytovat zaměstnancům, kteří pracují za podmínek, při nichž dochází k znečištění kůže a oděvu, mycí, čistící a dezinfekční prostředky. Na pracovištích s nevyhovujícími mikroklimatickými podmínkami dostávají zaměstnanci také ochranné nápoje. OOPP musí být zaměstnavatelem kontrolovány a udržovány v použitelném stavu. OOPP musí poskytnout zaměstnavatel zaměstnanci bezplatně a není ani možné je nahrazovat finančním plněním.

Dle § 255 odst. 1 zákoníku práce *„je zaměstnanec povinen nahradit škodu způsobenou ztrátou nástrojů, ochranných pracovních prostředků a jiných podobných věcí, které mu zaměstnavatel svěřil na písemné potvrzení.“*

2.7 Požadavky na pracovní prostředí

K zajištění výkonu bezpečné a zdravé neohrožující práce značnou měrou přispívá vhodné pracovní prostředí. Pracovní prostředí upravuje zákoník práce, zákon č. 309/2006 Sb. (zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci), nařízení vlády č. 101/2005 Sb. (nařízení vlády o podrobnějších požadavcích na pracoviště a pracovní prostředí) a nařízení vlády č. 361/2007 Sb. (nařízení vlády, kterým se stanoví podmínky ochrany zdraví při práci).

Dle zákona 309/2006 Sb., který upravuje další podmínky BOZP při práci, musí být pracoviště prostorově a konstrukčně uspořádáno tak, aby pracovní podmínky pro zajištění BOZP byly v souladu s bezpečnostními a hygienickými požadavky na pracovní prostředí a pracoviště. Za vhodné uspořádání zodpovídá zaměstnavatel. Zaměstnavatel je povinen zajistit, aby prostory určené pro práci, schodiště, chodby a další komunikace byly řádně vybaveny, vzhledem k činnostem, které se zde provozují a měly požadované parametry a povrch. Pracoviště musí být řádně osvětlena, pokud možno denním světlem a měla stanovené mikroklimatické podmínky, zejména pokud jde o objem vzduchu, větrání, teplotu, vlhkost a zásobování vodou. Na pracovištích se musí také nacházet prostory pro osobní hygienu, převlékání, odkládání osobních věcí, odpočinek a stravování zaměstnanců. Zaměstnavatel je povinen zajistit také

pravidelný úklid a údržbu na pracovištích a volné cesty únikovým východům. Pracoviště musí být vybavena prostředky pro poskytnutí první pomoci (lékárnička apod.) a prostředky pro přivolání záchranné služby.

Co se týče práce na strojích a ve výrobě, i ty jsou ve výše zmíněném zákoně specifikována. Stroje, technická zařízení a dopravní prostředky musí být způsobilé k práci, která s nimi bude vykonávána a vybaveny zařízeními, které chrání zdraví a bezpečnost zaměstnanců. Celkově musí být tyto zařízení uzpůsobeny tak, aby zaměstnanci nebyli zbytečně vystavováni případným rizikům při práci s nimi. Pravidelná údržba, kontrola a revize těchto strojů se bere jako jeden ze základních požadavků při zajištění BOZP.

Pracovní prostředí pro těhotné a postižené zaměstnance upravuje zákoník práce § 103 Sb.. Postiženým zaměstnancům musí zaměstnavatel na svůj náklad přizpůsobit pomocí technických a organizačních opatření potřebnou úpravu pracovních podmínek, úpravu pracovišť, zřízení chráněných pracovních míst, zaškolení nebo zaučení těchto zaměstnanců a zvyšování jejich kvalifikace. Matkám do konce devátého měsíce od porodu, těhotným a kojícím zaměstnankyním je zaměstnavatel povinen zajistit na pracovišti místo k odpočinku.

Jak má vypadat pracoviště z hlediska systému hodnocení rizik a podrobnější požadavky na pracoviště upravuje vládní nařízení č. 101/2005 Sb.. Šenk (2012) tvrdí, že na základě tohoto vládního nařízení bývají firmy velice často sankcionovány, neboť se jim málokdy povede naplnit všechny požadavky tohoto právního předpisu. Toto nařízení dává za povinnost zaměstnavateli, aby pracoviště bylo udržováno v takovém stavu, který za pomoci potřebných technických a organizačních opatření neohrožuje zdraví a bezpečnost osob. Při zajištění bezpečnosti na pracovišti vychází zaměstnavatel z hodnocení rizik. Zaměstnavatel musí po dobu provozu a používání pracoviště stanovit termíny, lhůty a rozsahy kontrol, zkoušek, revizí, termíny údržby, opravy a rekonstrukce technického vybavení pracoviště, včetně pracovních a výrobních prostředků a zařízení. Při těchto úkonech bere zaměstnavatel na vědomí doporučení výrobce, způsob používání a stav výrobních prostředků, pracovních prostředků a zařízení, stav pracoviště, působící rizikové faktory a výsledky předešlých kontrol, zkoušek a revizí. Pro provádění výše zmíněných činností bude určena osoba, která je ve zaměstnavatelem stanovených termínech bude plnit. Výsledky kontrol, zkoušek a revizí budou zaznamenávány a vedeny v dokumentaci, aby byly případně k dispozici zaměstnancům, dozorovým a kontrolním orgánům.

2.8 Školení BOZP zaměstnanců

Povinnost zajistit svým zaměstnancům školení o právních a ostatních předpisech k zajištění BOZP má každý zaměstnavatel. Toto tvrzení vyplývá ze zákoníku práce § 103 odst. 2 Sb.. Školení má za cíl seznámit zaměstnance s vykonávanou prací a riziky, se kterými se při výkonu své práce a na pracovišti může setkat. Školení musí proběhnout při nástupu zaměstnance do práce, při změně pracovní zařazení, při změně druhu práce, při zavedení nové technologie nebo nových pracovních či technologických postupů a také v případech, které mohou BOZP výrazně ovlivnit. Dodržování BOZP musí zaměstnavatel nebo nadřízený pracovník soustavně kontrolovat a vyžadovat. Osoby v mimopracovních vztazích např. osoby samostatně výdělečně činné nemají za povinnost se takových školení účastnit, netýkají se jich. Obsah a četnost školení, způsob ověřování znalostí zaměstnanců a vedení dokumentace o provedených školení si zaměstnavatel určuje sám. Ověřit zaměstnancovy znalosti si zaměstnavatel může dle vlastního uvážení, např. ústním pohovorem, testem, nebo třeba písemnou zkouškou. Četnost školení se může pro jednotlivá pracoviště ve firmě lišit. (Neugebauer 2016)

V rámci školení BOZP se můžou školit i informace, které nevyplývají z žádných právních nebo ostatních předpisů k zajištění BOZP. Školení se může skládat i z obecných zásad nebo odborných postupů bezpečného chování, které mohou vycházet z hodnocení rizik nebo také z různých publikací. Při školení těchto informací by se mělo vycházet z interního předpisu, který by měl být pro danou situaci vytvořen. Může se jednat např. o „postup zaměstnance při přepadení pracoviště“ (banky, pošty, benzínové čerpací stanice apod.). Tento druh školení může být použit jako doplňková část školení, ale také jako jeho plnohodnotná součást. Z předchozího textu vyplývá, že nelze školit zaměstnance podle univerzálních osnov školení, ale osnova musí odpovídat konkrétním podmínkám ve firmě nebo instituci. Školení BOZP by se mělo vztahovat zvlášť k určitým skupinám zaměstnanců. S jinými problémy se při výkonu své práce bude setkávat administrativní pracovník a na jiné problémy narazí dělník ve výrobě. Často je také žádoucí školit zvlášť vedoucí pracovníky a zaměstnance na jednotlivých úsecích. Zákoník práce to nedává za povinnost, vzhledem k povaze situace a rozdílných povinností a odpovědnosti, to však mnohdy bývá nutné. Školení BOZP se vztahuje na jedno určité pracoviště. Pokud tedy zaměstnavatel přesune zaměstnance na jiné pracoviště, pro které nebyli školeni, jejich doklady o absolvování školení BOZP jsou na novém pracovišti neplatné, neboť jsou „nepřenositelné“. Žádný právní ani ostatní předpis nedefinuje, kdo má školení provést. Předpokládá se však, že to bude osoba, která aspoň trochu rozumí dané problematice a má schopnost přednášet. V praxi často školí vedoucí zaměstnance odborně způsobilá osoba k zajišťování úkolů v prevenci rizik.

Proškolený příslušný vedoucí zaměstnanec pak školí ostatní zaměstnance. Obě školení může ale vést i externista řídící se obsahem, který mu zaměstnavatel schválil. (Neugebauer 2016)

2.9 Rizika a jejich prevence

Důležitou roli hraje eliminace a prevence rizik, které mohou vznikat kvůli špatnému uspořádání pracovišť, působení rizikových faktorů, volby a použití pracovních prostředků, pracovních postupů a režimů práce, z úrovně vzdělání zaměstnanců a jejich poučení k práci nebo z jejich nepříznivého zdravotního stavu. (Martiníková 2015)

2.9.1 Rizika dle zákoníku práce

Eliminací rizik se zabývá zákoník práce v § 102 Sb.. Je zaměstnavatelovou povinností dbát na bezpečnost a ochranu zdraví zaměstnanců a je tedy i povinen předcházet rizikům, které při práci vznikají. Prevence rizik zahrnuje přijímání opatření, které vyplývají z právních a ostatních předpisů, které slouží k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. Potenciální rizika musí zaměstnavatel neustále vyhledávat a zjišťovat jejich příčiny a zdroje. Při nalezení rizika (ať už potenciálního nebo reálného) je zaměstnavatelovou povinností jej odstranit nebo vytvořit pracovní podmínky, které eliminují možnosti, že takové riziko nastane, nebo alespoň zmírní jeho dopad. Zaměstnavatel je povinen pravidelně kontrolovat úroveň BOZP, zejména stav výrobních a pracovních prostředků, vybavení pracovišť, úroveň rizikových faktorů pracovních podmínek, dodržovat metody, způsob zjištění a hodnocení rizikových faktorů dle zvláštního předpisu. O vyhledávání a vyhodnocování rizik musí zaměstnavatel vést dokumentaci, kde zaznamenává i přijaté opatření.

Je nutné, aby zaměstnavatel přijmul opatření i pro případ mimořádných událostí jako jsou havárie, požáry, povodně, jiná vážná nebezpečí a evakuace zaměstnanců. Zaměstnavatel určí dle počtu zaměstnanců, charakteru činnosti a velikosti pracoviště, zaměstnance, kteří budou mít na starost evakuaci zaměstnanců, poskytnutí první pomoci, přivolání poskytovatele záchranné služby, přivolání Hasičského záchranného sboru České republiky a Policie České republiky. Tito zaměstnanci musí být řádně proškoleni ve spolupráci s poskytovatelem pracovnělékařských služeb. S jeho pomocí bude vybaveno i pracoviště a to dle odpovídajících rizik, které se na pracovišti vyskytují.

2.9.2 Hodnocení rizik

Při hodnocení rizik se zabýváme otázkou, co by mohlo být příčinou poškození zdraví nebo škody. Snažíme se tedy definovat ohrožení, které při práci vzniká a vyhodnotit rizika, která s ním jsou spojena. Výsledkem naší práce by měla být opatření, která slouží k ochraně zdraví a bezpečnosti zaměstnanců. V praxi to často představuje projít pracoviště a vyhledat potenciální zdroje nebezpečí. (Dandová, 2017)

Rizikem při práci ale není nebezpečí vzniku úrazu, ohrožení zdraví, nebo jiné nežádoucí události, ale pravděpodobnost, že některý z těchto jevů nastane a jeho následky. Rizikem tedy není např. uřezaný prst na ruce, ale pravděpodobnost, že jednou za tři roky k takovém úrazu na daném stroji dojde. (Neugebauer, 2016)

Povinnost hodnotit rizika ukládá zákoník práce. Hodnocení rizik je základním kamenem řízení rizik. Cílem řízení rizik je identifikace potenciálního problému (způsobené zranění, poškození zdraví zaměstnance), rozhodnutí o příslušných opatřeních, které budou sloužit k předcházení pracovních úrazů a nemocí spojených s pracovními činnostmi a jejich následná implementace. Je nutné, aby se do vyhledávání rizik a nebezpečí zapojili i zaměstnavatelé. Hodnocení rizik se skládá z třech částí. První částí je proces identifikace nebezpečí, která mají potenciál poškodit zdraví. Při identifikaci nebezpečí určujeme všechny zdroje, situace nebo činnosti vyplývající z činnosti organizace, které mají potenciál způsobit úraz nebo ohrozit zdraví člověka. Druhou částí hodnocení rizik je identifikace úrovně rizika pro každé nebezpečí. To se určí dle pravděpodobnosti, že poškození zdraví nastane a potenciální závažností poškození zdraví. Třetí část představuje opatření, které musí být pro minimalizaci nebo odstranění rizika zavedeno. (Vala, 2016)

2.10 Pracovní úrazy a nemoci z povolání

I při poctivé a důsledné aplikaci politiky BOZP se často nejde vyhnout pracovním úrazům a nemocem z povolání. Situace, kdy je vedoucí pracovník postihnut za pouhý vznik pracovního úrazu, je špatná. S „nulovou“ úrazovostí se totiž v praxi téměř nesetkáme. Povinnost evidovat pracovní úrazy a nemoci z povolání mají i OSVČ. Netýká se jich však povinnost náhrady škody, která z důsledku pracovního úrazu nebo nemoci z povolání vznikla. (Neugebauer, 2016)

Postup, kterým se má řídit zaměstnavatel při pracovních úrazech a nemocech z povolání popisuje zákoník práce § 105 Sb.. Jakým způsobem se má pracovní úraz evidovat se zabývá nařízení vlády č. 201/2010 Sb.. Co to je pracovní úraz definuje zákoník práce § 271 Sb..

Pracovní úraz představuje dle zákoníku práce § 271 Sb. poškození zdraví nebo smrt zaměstnance, ke kterým došlo nezávisle na zaměstnancově vůli krátkodobým, náhlým a násilným působením zevních vlivů při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s nimi. Za pracovní úraz se nepovažuje úraz, který se zaměstnanci přihodil při cestě do práce.

Z právního hlediska se u pracovního úrazu pohlíží, zda došlo k naplnění skutkové podstaty dle zákoníku práce § 271k Sb.. Lékař je tedy v otázkách, zda je daný úraz pracovní, nekompetentní. Musel by totiž řešit skutkovou a právní podstatu věci, zda k úrazu došlo při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s tím. Tyto věci má za povinnost řešit zaměstnavatel dle zákoníku práce § 105 Sb.. Ve sporných situacích však může ke spolupráci s lékařem dojít. Stává se tomu tak často při objasňování případů, u kterých není zřejmé, že k nim došlo právě na pracovišti a ne třeba den předem u zaměstnance doma, příkladem může být výhřez meziobratlové ploténky. Právě z tohoto důvodu je zapotřebí, aby zaměstnavatel rekonstruoval úrazový děj a mohl jasně říci, jakým způsobem se úraz stal. Lékař nakonec může posoudit, zda je opravdu možné, aby za takových okolností a v takovém rozsahu úraz nastal. Když ale zaměstnavatel důkladně nevyšetří příčiny a okolnosti úrazu, může se snadno dostat do důkazní nouze, zaměstnanec totiž může tvrdit, že úrazový děj nastal jinak. Zaměstnavatel potom může mít problém dokázat, zda je úraz pracovního nebo nepracovního charakteru. Za zevní vlivy, které při pracovním úrazu na zaměstnance působí, můžeme považovat pád břemena, napadení cizí osobou, ale také působení vlastní tělesné síly (pád, uklouznutí, zakopnutí). Aby se však opravdu jednalo o pracovní úraz musí tyto zevní vlivy být náhle a krátkodobé. Pokud tedy zaměstnanec pracuje na pracovišti, které je dlouhodobě zdraví škodlivé a zaměstnanci to způsobí nějakou újmu na zdraví, nejde o pracovní úraz. Když jsou zaměstnanci dlouhodobě vystavováni rizikovým faktorům (prach, hluk apod.) může to způsobit spíše ohrožení nemoci z povolání nebo přímo nemoc z povolání. Pracovním úrazem může být i infarkt myokardu nebo epileptický záchvat, pokud se prokáže souvislost s plněním pracovních povinností a náhlá fyzická nebo psychická námaha. Zákon nerozlišuje příčinu vzniku pracovního úrazu. Nebere v potaz, že zaměstnanec trpí určitou chorobou, která zapříčiní úrazový děj, jehož následkem je pracovní úraz. Mezi nemoci, které mohou způsobit úrazový děj patří třeba cukrovka a epilepsie. Zákon se ale nezabývá, zda měl člověk s některým z těchto onemocnění k úrazovému ději blíž. Zákon řeší, zda došlo k poruše zdraví zaměstnance, zda k ní došlo při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním a úrazovému ději předcházela zvýšená námaha, potom se jedná o pracovní úraz, i když „spouštěčem“ úrazového děje byla zaměstnancova nemoc. (Dandová, 2017)

2.10.1 Povinnosti zaměstnavatele při pracovních úrazech a nemocech z povolání

Povinnosti zaměstnavatele při pracovním úrazu a nemoci z povolání jsou uvedeny v zákoníku práce § 105 Sb.. Tento zákon ukládá zaměstnavateli za povinnost objasnit příčiny a okolnosti pracovního úrazu, pokud u něj vznikne. Objasnit jej má za pomoci svědků a zaměstnance, kterému se pracovní úraz stal a jeho zdravotní stav mu tuto účast na objasnění případu neznemožňuje. Pokud v podniku působí odborová organizace musí se spolu se zástupcem pro oblast BOZP také objasňování zúčastnit. Pracovní místo, kde se úraz stal, by mělo zůstat do doby objasnění okolností a příčin, pokud možno, nezměněné. Pokud se úraz stane zaměstnanci jiného zaměstnavatele, musí zaměstnavatel bez zbytečného odkladu zaměstnavatele úrazem postiženého zaměstnance uvědomit a umožnit mu zúčastnit se objasňování okolností a příčin. Zaměstnavatel musí vést v knize evidenci úrazů, i když jimi nebyla způsobena pracovní neschopnost nebo pracovní neschopnost nepřesahovala tři pracovní dny. O všech pracovních úrazech, u kterých došlo k úmrtí zaměstnance nebo zranění, jež způsobilo pracovní neschopnost delší než tři kalendářní dny, musí zaměstnavatel vést dokumentaci a vyhotovovat záznamy. Jedno vyhotovení takového záznamu v případě úrazu obdrží postižený zaměstnanec, v případě úmrtí jej obdrží jeho rodina. Zaměstnavatel je povinen informovat stanovené orgány o úrazu a poslat jim z něho záznam. Zaměstnavatel je také povinen přijímat opatření, aby se pracovní úrazy neopakovaly. O zaměstnancích, u kterých byla diagnostikována nemoc z povolání, která vznikla na zaměstnavatelově pracovišti, musí vést zaměstnavatel evidenci a snažit se zavádět taková opatření, aby se nemoci z povolání neopakovaly.

2.10.2 Povinnosti zaměstnance při pracovním úrazu a nemoci z povolání

Základní povinností zaměstnance při pracovní úrazu je ho nahlásit svému nadřízenému. Zaměstnanec musí nahlásit jakýkoliv úraz, i pokud jej nepovažuje za vážný. Pokud k tomu bude zaměstnanec vyzván a bude toho schopen, musí se podrobit testu na drogy a alkohol. Musí pravdivě vypovědět zaměstnavateli, jak k úrazu došlo a pokusit se spolupracovat při objasnění příčin a okolností úrazu, samozřejmě i zde platí, že spolupracovat musí pouze, pokud toho je schopen. Zaměstnanec musí nahlásit nadřízenému i zranění spolupracovníka a opět se spolupodílet na objasňování okolností a příčin úrazu.

2.10.3 Vyšetřování incidentu

Cílem vyšetřování incidentů je určení a objasnění základních příčin incidentu. Výsledky musí být dokumentovány a uchovávány. Výsledkem je stanovení nedostatků v oblasti BOZP.

Šetření by mělo stanovit:

- kdo byl zraněn,
- kde k úrazu došlo,
- kdy se úraz stal,
- proč existovaly nebezpečné podmínky či jednání,
- jak může být zabráněno opakování úrazu.

Faktory, které by se měly zvážit při šetření úrazu:

- nebezpečné nebo vadné zařízení,
- nebezpečné prostředí nebo podmínky,
- špatný úklid,
- fyzické nebezpečí,
- špatné plánování,
- špatné instrukce,
- nebezpečné pracovní praktiky,
- neobvyklé nebo neznámé podmínky,
- nedostatek zkušeností,
- nedostatek fyzických schopností (síla),
- nedostatek údržby,
- rozmístění pracoviště,
- únava, stres,
- špatný dohled.

Vyšetřování incidentů je důležitým nástrojem pro předcházení opětovného výskytu incidentů. Cestou k zabránění opakování incidentů je vyhledání základních příčin, výsledek pak představuje zabránění opakování úrazu. Neboť příčiny následkům vždy předchází. Jedna příčina může mít více následků a jeden následek může mít více příčin. (Vala, 2016)

2.11 Vnější kontrola nad dodržováním BOZP

Kontrolu nad dodržováním požadavků na zajištění bezpečnosti práce zajišťuje hned několik orgánů. Kontrolní orgány bývají však často rozdílné. Je zde stejný základ, který představují orgány inspekce práce, orgány ochrany veřejného zdraví a orgány Českého báňského úřadu.

Pokud v podniku působí odborová organizace, bývají zde prováděny kontroly odborovými orgány. Při pracovních úrazech může docházet i ke kontrolám, které provádí Všeobecná zdravotní pojišťovna. Kontroly jsou také prováděny na základě zaměstnavatelem provozované činnosti, případně dle oblastí, do kterých BOZP v podniku zasahuje.

Kontroly státních orgánů jsou prováděny v souladu se zákonem č. 255/2012 Sb., tedy kontrolním řádem. Dle tohoto zákona postupují orgány moci výkonné, orgány územních samosprávních celků, jiných orgánů a právnických nebo fyzických osob působících v oblasti veřejné správy. Kontrolní orgán při kontrole zjišťuje, jak kontrolovaná osoba plní povinnosti, které ji vyplývají z jiných právních předpisů nebo ji byly na základě těchto předpisů uloženy. Kontrolní orgán si může před započetím kontroly vyžádat podklady pro posouzení, zda kontrolu zahájit. Kontrolu vykonává fyzická osoba, která je k tomu od daného úřadu písemně pověřena nebo vlastní průkaz, který je k takové kontrole vyžadován. Kontrola je zahajována z moci úřední, ve výše zmíněném zákoně je popsáno, co se považuje za první kontrolní úkon, kterým je kontrola zahájena. Zákon taky stanovuje možnost přizvat ke kontrole další osoby, možnost vstoupit do staveb, dopravních prostředků a na pozemky, které jsou s kontrolou spojeny. Kontrolující má právo požadovat prokázání totožnosti fyzické osoby, která se nachází na místě kontroly, pokud plní úkoly kontrolované osoby, nebo může přispět ke splnění účelu kontroly. Kontrolující taky může odebírat vzorky, provádět zkoušky, měření, pořizovat obrazový nebo zvukový záznam. Kontrolující si může vyžádat údaje, dokumenty a věci, které se vztahují k předmětu kontroly, musí však respektovat práva kontrolované osoby. Ta může požadovat předložení pověření ke kontrole a dokumentu, který doloží, že se jedná o osobu, která je v pověření ke kontrole uvedena. Dále může namítat podjatost kontrolujícího či přizvané osoby, seznámit se s obsahem protokolu o kontrole a podat námítky proti kontrolním zjištěním, které jsou v protokolu o kontrole uvedeny. Kontrolovaná osoba musí s kontrolujícím při kontrole spolupracovat a umožnit mu kontrolu provést. Výsledkem takové kontroly je protokol o kontrole, jehož stejnopis bude kontrolované osobě doručen.

2.11.1 Státní úřad inspekce práce

Důležitým orgánem v oblasti zajištění bezpečnosti práce je Státní úřad inspekce práce. Tento úřad postupuje dle zákona č. 251/2005 Sb., zákona o inspekci práce, sídlí v Opavě a je řízen Ministerstvem práce a sociálních věcí. Pod Státní úřad inspekce práce spadají oblastní inspektoráty práce. Úřady a inspektoráty kontrolují dodržování povinností, které vyplývají z právních předpisů, ze kterých vznikají zaměstnancům v oblasti BOZP práva. Dále kontrolují dodržování právních předpisů k zajištění BOZP, předpisů stanovujících pracovní dobu, dobu

odpočinku, právní předpisy k zajištění bezpečnosti provozu technických zařízení se zvýšenou mírou ohrožení života a zdraví. Tento úřad taktéž dbá na kontrolu, zda jsou dodržovány právní předpisy, které se týkají zaměstnávání zaměstnankyň, mladistvých, zaměstnanců pečujících o děti nebo zaměstnanců, kteří dlouhodobě převážně sami pečují o fyzickou osobu, které se dle právního předpisu považuje za osobu závislou na pomoci jiné fyzické osoby v II., III. nebo IV. stupni.

Každoročně zpracovává SÚIP dokument, ve kterém stanovuje roční program kontrolních akcí. Dle tohoto programu zpracovávají své programy i oblastní inspektoráty. V tomto programu je zahrnuto, kterých odvětví, problémů a oblastí se budou kontroly hlavně týkat. Program bývá sestavován převážně ze zkušeností a poznatků, které SÚIP nabyl minulé kontrolní období. Vychází např. z oblastí, které ve velké míře ohrožují zdraví zaměstnanců, z rizikosti pracovních činností, z rizikosti zařízení a strojů, z ukazatelů o úrazovosti, z opakování úrazů z podobných příčin, z rizik ohrožení veřejnosti a z počtu a obsahu podnětů, na které kontrolní činnost v minulých obdobích poukázala. Tento dokument bývá předložen ke schválení MPSV.

2.11.2 Orgány ochrany veřejného zdraví

Orgány státního zdravotního dozoru tvoří krajské hygienické organizace, Ministerstvo zdravotnictví, Ministerstvo obrany a Ministerstvo vnitra. Rozsah výkonu těchto organizací je definován v § 84 zákona č. 258/2000 Sb., zákon o ochraně veřejného zdraví a změně některých souvisejících zákonů.

Výše zmíněné orgány dozírají, zda osoby plní povinnosti stanovené k ochraně veřejného zdraví. Pokud jsou tyto povinnosti porušovány, mají právo pozastavit výkon činnosti do doby odstranění závady. Mohou pozastavit také provoz nebo používání zdroje hluku, vibrací nebo zdroje neionizujícího záření, je-li to nezbytné k ochraně veřejného zdraví, a to opět do doby odstranění závady. Pokud se při vykonávání práce setkáváme s riziky, které tyto orgány označí za nebezpečná, mohou nařídit přijetí opatření k jejich omezení a zaměstnavateli stanovit přísnější nejvyšší přípustné hodnoty rizikových faktorů pracovních podmínek. Při zjištění porušování povinností, která může mít za následek ohrožení života nebo zdraví, mohou tyto orgány od okamžiku zjištění nařídit okamžité uzavření provozovny. Proti tomuto nařízení se lze odvolat, ale toto odvolání nemá odkladný účinek. Znovu otevřít provozovnu je možno až po uvedení do nezávadného stavu a jen se souhlasem příslušného orgánu ochrany zdraví, který rozhodnutí u uzavření provozovny vydal. Státní zdravotní dozor vykonávají krajské hygienické stanice podle kontrolních plánů, které určují priority činnosti na tomto úseku ochrany veřejného zdraví.

2.11.3 Český báňský úřad

Český báňský úřad kontroluje, zda hornické organizace vykonávají své činnosti v souladu se zásadami BOZP. Tyto zásady jsou popsány v zákoně č. 61/1988 Sb., zákoně České národní rady o hornické činnosti, výbušninách a státní báňské správě, zákoně č. 44/1988 Sb., o ochraně a využití nerostného bohatství a v dalších bezpečnostních předpisech, které byly v daném oboru vydány nebo se ho týkají.

2.11.4 Odborové organizace

Zaměstnanci mají právo podílet se na řešení otázek BOZP prostřednictvím odborové organizace. Mohou volit radu zaměstnanců a zástupce pro BOZP. Rada zaměstnanců má nejméně tři, nejvýše patnáct členů. Počet členů této rady je vždy lichý. Celkový počet zástupců pro oblast BOZP závisí na počtu zaměstnanců a rizikovosti vykonávaných prací. Nejvýše jich však může být jeden na deset zaměstnanců. Funkční období zástupce a rady zaměstnanců trvá tři roky. Volby do rady zaměstnanců popisuje zákoník práce v § 281 a následujících. Zaměstnavatel je povinen umožnit odborové organizaci a zástupcům pro BOZP účastnit se jednání týkajících se BOZP, vyslechnout jejich návrhy a připomínky a poskytnout jim informace, které se týkají právních a ostatních předpisů k zajištění BOZP, dokladů o rizicích, nemocech z povolání, pracovních úrazech a výkonu a opatření orgánů, které BOZP v podniku kontrolují. Spolupráce odborové organizace a zaměstnavatele funguje na základě společenské smlouvy.

Dle zákoníku práce § 322 mají odborové organizace právo vykonávat kontrolu nad stavem BOZP při práci u jednotlivých zaměstnavatelů. Na kontrolu do podniku může nejen zástupce organizace, která působí v jeho firmě, ale i zástupce odborového svazu, tedy odborový inspektor. Takový inspektor může přijít i k zaměstnavateli, kde odborová organizace nepůsobí. Tohoto svého práva však odborové svazy často nevyužívají. Své kontroly zpravidla hlásí a zaměstnavatel se na ně tedy může připravit. Zaměstnavatel je povinen takovou kontrolu ve svém podniku umožnit a má šanci při ní dokázat, že plní své povinnosti, které se BOZP týkají. Zpravidla při ní ukazuje, zda soustavně vytváří podmínky pro bezpečnou a zdraví neohrožující práci, hospodaření s OOPP, řádné vyšetřování pracovních úrazů, umožnění účasti odborových organizací podílet se na zjišťování příčin pracovních úrazů, nemocech z povolání a jednání v otázkách BOZP. Odborová organizace nemá právo ukládat pokuty. Při snaze o nápravu může spravit o daných skutečnostech v podniku kontrolní orgán, který zde na základě podnětu může provést kontrolu. Odborová organizace už nedisponuje právem zakázat práci přesčas nebo práci v noci, pokud ohrožuje zdraví a bezpečnost zaměstnanců. Odborová organizace už ani nemůže

závazným pokynem požadovat odstranění závad na strojích či snažit se měnit pracovní postupy.
(Neugebauer 2018)

3 Analýza bezpečnosti a ochrany zdraví při práci u vybraného zaměstnavatele

Praktická část bakalářské práce se bude zabývat analýzou BOZP u vybraného zaměstnavatele. Analýze budou podrobeny pracovní stroje, pracovní podmínky, pracovní prostředí, poskytování osobních ochranných pracovních prostředků, školení BOZP, pracovní úrazy a záznamy o kontrole.

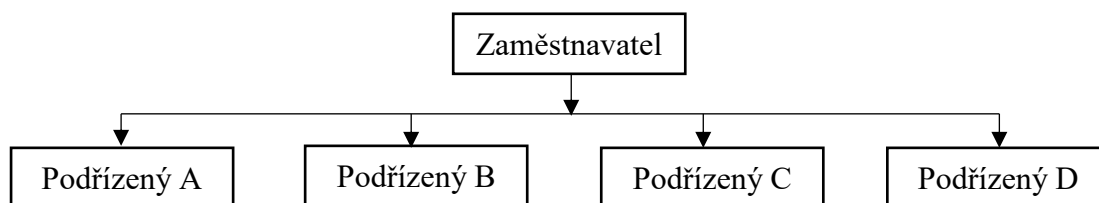
Představení podniku

Společnost, na kterou byla praktická část bakalářské práce aplikována, si nepřeje zveřejňovat svou obchodní firmu. V dalších částech bakalářské práce se o ní tedy bude mluvit jako „společnost“, „podnik“, „zaměstnavatel“, „dřevozpracující podnik“, „pila“ apod..

Podnik působí v Moravskoslezském kraji a je společností s ručením omezeným. Zabývá se zpracováním dřeva, výrobou dřevěných výrobků, zejména prokladů, vík, beden a palet. Zakladatel podniku a jediný jednatel společnosti podniká v oboru dřevovýroby od roku 2006, v roce 2014 změnil právní formu jeho podnikání na společnost s ručením omezením.

Jediný společník a jednatel zaměstnává v současné době 12 zaměstnanců. V podniku vládne jednoduchá liniová organizační struktura. Společnost má problém s nedostatkem zaměstnanců a také s jejich velkou fluktuací. Všichni zaměstnanci pracují na pozici dělníků v dřevovýrobě. Práce na pile je náročná a také nebezpečná. Zajištění dostatečné úrovně BOZP představuje jeden z podnikových cílů.

Obr. 3.1 Organizační struktura společnosti

Zdroj: vlastní zpracování

3.1 Logistický proces

Logistický proces představuje skupinu logicky provázaných aktivit s jasně definovanými vstupy a výstupy, přičemž vstupní zdroje se během procesu transformují na výstupní produkty (proces zpravidla prochází několika útvary, nebo dokonce přesahuje hranice podniku). (Magnusková, 2016)

Sledovaný podnik je předmětně nebo též procesně organizován. To znamená, že jsou seskupována technologicky odlišná pracoviště, která jsou určena k výrobě týchž technologicky si podobných výrobků (různé typy palet, beden, prokladů). Účelem této specializace je, aby pracovní předmět postupoval plynule od jedné operace ke druhé a další. Jedná se tedy o seskupování řady navazujících operací či procesů do společného útvaru. Předmětná specializace vyžaduje vysokou úroveň přípravy výroby, údržby a kontroly.

Výhodou takového stylu uspořádání pracoviště je snížení manipulačních nákladů a zkrácení dopravních cest. Takový způsob řízení je jednodušší, levnější a přehlednější. Nevýhodou je, že u některých strojů zůstává jejich kapacita nevyužita. Zaměstnavatel tedy musí klást velký důraz na využití úzkého místa. Problémem je také zmetkovitost výrobků a poruchy, které mohou zastavit celý proces. Zaměstnavatel musí dodržovat pravidelnou údržbu a kontrolu, aby nedocházelo k neplánovaným prostojům, které by výrobu narušily.

Ve sledovaném podniku funguje logistický proces následovně. Na začátku je ručně nakulén strom na pásovou pilu. Na pásové pile se strom seřeže na tzv. prizmy, obsluha pásové pily je přenesena k rozmítacím pilám, kde je uloží. Obsluha rozmítací pily za pomoci řetězové pily odřeže nerovné části prizmy a vsune ji do rozmítacích pil. Z rozmítacích pil odebírá druhý člen obsluhy rozmítacích pil desky, které přenáší ke kotoučové pile, tam jsou desky seřezány na potřebný rozměr. Z odkládacích košů odebírá hotové desky obsluha hřebíkovacích pistolí tzv. hřebíkovaček a vyrábí z nich finální produkty (palety, bedny, proklady).

3.2 BOZP spojená s obsluhou strojů

Jak už bylo zmíněno, ve sledovaném podniku obsluhují zaměstnanci následující stroje a zařízení: řetězovou pilu, pásovou pilu, rozmítací pilu, hřebíkovací pistol a kotoučovou pilu. V těchto podkapitolách budou krátce zmíněny základní pracovní návyky, které si musí zaměstnanci podniku osvojit a základní nařízení k zajištění BOZP při práci s těmito stroji.

Mezi společné prameny, ze kterých předpisy k zajištění BOZP na všech strojích při práci ve sledovaném podniku vychází, patří:

- zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce,
- nařízení vlády č. 21/2003 Sb., kterým se stanoví technické požadavky na osobní ochranné prostředky,
- nařízení vlády č. 495/2001 Sb., kterým se stanoví rozsah a bližší podmínky poskytování osobních ochranných pracovních prostředků, mycích, čisticích a dezinfekčních prostředků,
- nařízení vlády č. 378/2001 Sb., kterým se stanoví bližší požadavky na bezpečný provoz a používání strojů, technických zařízení, přístrojů a nářadí,
- nařízení vlády č. 101/2005 Sb., o podrobnějších požadavcích na pracoviště a pracovní prostředí,
- vyhláška č. 48/1982 Sb., kterou se stanoví základní požadavky k zajištění bezpečnosti práce a technických zařízení,
- interní materiály podniku,
- technické normy pro dané stroje,
- návody od výrobce k používání daných zařízení.

3.2.1 Zajištění BOZP při práci s řetězovou pilou

Podmínky práce s řetězovou pilou upravuje nařízení vlády č. 339/2017 Sb. o bližších požadavcích na způsob organizace práce a pracovních postupů při práci v lese a na pracovištích obdobného charakteru. Práci s řetězovou pilou se zabývá konkrétně § 8 tohoto nařízení. Tento paragraf ukládá zaměstnavateli za povinnost zajistit, aby řetězové pily nebyly používány bez ochranných částí stroje (zachycovač roztrženého řetězu, bezpečnostní brzdy řetězu apod.). Řetězovou pilu může používat pouze osoba starší 18ti let, která je k této činnosti zdravotně způsobilá. Při řezání řetězovou pilou zaměstnanci nesmí přidržovat rozřezávané dříví rukou nebo nohou, pracovat osamoceně, provádět práce ze žebříku a startovat pilu způsobem, který by zaměstnance a jiné fyzické osoby na pracovišti ohrožoval. Při přecházení pracoviště na větší vzdálenosti (více než 150 metrů) a při seřizování musí zaměstnanec zastavit chod motoru řetězové pily. Řetězová pila se musí převážet s nasazeným ochranným krytem nebo s demontovanou řezací částí. Při dolévání paliva je třeba mít na paměti možnost vzniku požáru, protože po práci s pilou bývá motor často velice horký. Řetězová pila musí být neustále v pravidelných intervalech kontrolována a seřizována, o těchto kontrolách, revizích a opravách se musí vést evidence. Kontroly musí být prováděny dle návodu výrobce. Směrnice firmy

vyžadují kontroly denní (provede obsluha pily), měsíční (provede majitel firmy), kontroly po 150 dnech či 800 hodinách používání (zajišťuje servis motorových pil) a kontroly v případě poruchy či poškození. Zaměstnanci musí mít odbornou způsobilost dle § 4 vyhl. ČÚBP č. 50/1978 Sb. o odborné způsobilosti v elektrotechnice, pokud je řetězová pila poháněna elektrickým motorem.

3.2.2 Zajištění BOZP při práci s pásovou pilou

Práci s pásovou pilou upravují české technické normy EN 1807-1 a EN 1807-2. Prvně zmíněná norma upravuje práci se stolovou pásovou pilou a druhá norma upravuje práci s kmenovou pásovou pilou. Ve sledované společnosti je používána kmenová pásová pila. Řídit se tedy budeme normou ČSN EN 1807-2, která platí od roku 2013 a ČSN 49 6104, která upravuje dřevozpracující zařízení a zabývá se bezpečnostními požadavky na pásové pily.

Obsluhovat pásovou pilu mohou pouze osoby, které k tomu jsou písemně pověřeny a jsou řádně zaškoleny. Pásová pila musí být stabilní a pevně ukotvena do podlahy. Pokud dojde k přerušení dodávky elektřiny a jejímu opětovnému obnovení, musí být zajištěno, aby se pila opětovně sama nezapnula. Na pásové pile musí být všechny předepsané kryty, bez těchto krytů nemůže být pila používána. Kryt, který chrání pilový pás musí být u materiálu tak blízko, jak je to jen možné. V podniku platí přísný zákaz kryty a ochranná zařízení na pásové pile demontovat. Při prasknutí pásu, který není zajištěn ochranným zařízením může dojít k vážnému zranění obsluhy. Obsluha stroje se nepohybuje v těsné blízkosti pilového pásu, který je v provozu, neboť může dojít k jeho prasknutí. Obsluha má zakázáno vzdalovat se od stroje, když se pilový pás pohybuje. V případě poškození pilového pásu nebo při narušení plynulého řezání musí totiž okamžitě chod stroje vypnout. Odpad, piliny a třísky obsluha odebírá při chodu stroje pouze vhodnou pomůckou, která je k dané činnosti určena. Pokud po skončení pracovní doby nebo během přestávek není stroj používán, obsluha uvolní napnutý pilový pás a umístí na stroj oznámení, že pilový pás byl uvolněn. Po skončení práce nebo při opuštění pracoviště vypne obsluha pilu od přívodu elektrické energie a uzamkne její centrální ovladač. Obsluha musí nosit příslušné ochranné pracovní prostředky. Ty při práci s pásovou pilou představují rukavice, aby se obsluha neporežala o pilový pás, chrániče sluchu, ochranný pracovní oděv, který není široký a ani nevlaje, aby nedošlo k zaplétání oděvu do rotujících částí stroje, pracovní oděv obsahuje i kvalitní obuv, je zakázáno nosit lehkou plátěnou obuv, či sandále. Příslušné OOPP zajišťuje zaměstnavatel.

3.2.3 Zajištění BOZP při práci s rozmítací pilou

Pro typ rozmítací pily ve sledovaném podniku neexistuje speciální ČSN, která by podrobněji upravovala její používání. ČSN upravují pouze jednokotoučové omítací pily a pásové rozmítací pily. V sledovaném podniku je však používána vícekotoučová rozmítací pila. Zajištění BOZP tedy vychází pouze z výše uvedených společných předpisů.

Stejně jako u pásové pily i zde musí být zajištěno, aby byla zajištěna stabilita stroje a při přerušení dodávky elektřiny a opětovnému obnovení, nedošlo k opětovnému spuštění pily. U rozmítacích pil je důležité umístění nouzových ovladačů a zajištění okamžitého vypnutí. Obsluha by měla mít k ovladači snadný přístup, měl by se nacházet v její bezprostřední blízkosti. Rozmítací pila musí disponovat zařízením proti zpětnému vrhu materiálu. Obsluha před vsunutím dřeva do pil zkontroluje řezaný materiál, nesmí být ztrouchnivělý a obsahovat kovové součásti. Pomocí řetězové pily obsluha odřeže nerovné části materiálu, které by mohly v pilách zůstat. Obsluha rozmítacích pil nesmí nosit náramky, řetízky, hodinky a jiné šperky. Odebírat materiál může obsluha pouze v mimo dosahu stroje, obsluha odebírá materiál pozorně, obě ruce na něm má přiložené a tlačí jej směrem ven ze stroje. Do rozmítacích pil se nesmí dát materiál kratší než 1 metr, hrozí uvíznutí ve stroji a následný zpětný chod materiálu. Kotoučové pily, které se v rozmítacích pilách nacházejí, musí být pevně utažené a nesmí být jakkoliv poškozené. Při výměně pil používá obsluha rukavice, aby nedošlo k pořezání. Odstraňování pilin, třísek a dalšího odpadu, který se uvnitř stroje nachází je povoleno pouze, pokud je stroj v klidu. Po ukončení práce musí obsluha vypnout pilu od přívodu elektrické energie a uzamknout její centrální ovladač. Zaměstnanci musí nosit předepsané OOPP, u rozmítacích pil to představuje pevná pracovní obuv, rukavice, chrániče sluchu a vhodný ochranný přiléhavý oděv.

3.2.4 Zajištění BOZP při práci s kotoučovou pilou

Ve sledované podniku se používá stolová kotoučová pila. Její používání upravuje ČSN EN 1870-19: Bezpečnost dřevozpracujících strojů - Kotoučové pily - Část 19: Stolové kotoučové pily (s a bez posuvného stolu) a tesařské kotoučové pily pro staveniště.

U stolových kotoučových pil je nutno zajistit jejich stabilitu. Při přerušení dodávky elektrické energie a jejímu opětovnému obnovení musí být zamezeno automatickému opětovnému spuštění pily. Pilový kotouč nesmí jevit jakékoliv známky poškození a musí být vybaven kryty, které jsou předepsány výrobcem. Zpravidla se musí nacházet jeden ochranný kryt u pilového kotouče nad stolem a jeden ochranný kryt u pilového kotouče pod stolem. Ochrannými kryty by měly být chráněny i všechny mechanismy pohonu pily. Kotoučová pila pak musí být

vybavena ještě přestavitelným rozevíracím klínem, který bude odpovídat používaným pilovým kotoučům a vyměnitelnou vložkou, která se bude nacházet na stole v místě pilového kotouče. Část pilového kotouče musí mít vývod pro odsávání. Obsluha používá chrániče sluchu, ochranné brýle a nosí vhodné přiléhavé oblečení. Při řezání nesmí obsluha tlačit materiál tělem a příliš rychle. Obsluze je taktéž zakázáno nosit při řezání materiálu rukavice. Ty může použít pouze při měnění pilového kotouče. Odpad v blízkosti pilového kotouče je odebírán zvláště opatrně pomocí vhodného předmětu. V bezpečnostních směrnicích firmy je přísně zakázáno odebírat odřezky v těsné blízkosti pilového kotouče rukou.

U pásové pily, rozmítacích pil a kotoučové pily musí být jednou za 3 roky na zařízeních provedena revizní zkouška elektrického zařízení, předepsaná dle ustanovení ČSN 33 1500 (revize elektrických zařízení).

3.2.5 Zajištění BOZP při práci s pneumatickou hřebíkovačkou

Práci s pneumatickou hřebíkovačkou konkretizuje ČSN EN 792-13+A1, která upravuje bezpečnostní požadavky na neelektrické ruční nářadí, konkrétně zarážecí nářadí.

Vedoucí pracovník musí stanovit práci tak, aby práce s pneumatickou hřebíkovačkou byla pravidelně přerušována nejméně desetiminutovými přestávkami. Obsluha musí být vybavena OOPP, které chrání sluch a zrak. Při práci s přístrojem jsou vyžadovány ochranné brýle. Zaměstnanci jsou ohroženi také vibracemi a musí být podrobeni pravidelným prohlídkám v podobě chladových testů. Pracovat s hřebíkovačkou mohou pouze proškolené osoby starší 18ti let. Mladiství mohou s přístrojem pracovat pouze, pokud se připravují na budoucí povolání a je-li přitom zajištěna dostatečná ochrana odborným dozorem. Na přístroji musí být pro připojení na zdroj tlaku připojena neuzavíratelná koncovka, takže po rozpojení v přístroji již není žádný tlak vzduchu. Obsluha musí počítat s možným zpětný nárazem přístrojem a přizpůsobit tomu tak svoji manipulaci s ním. Obsluha musí brát v potaz podmínky na pracovišti, spojovač v hřebíkovačce může eventuálně prorazit tenké materiály nebo při práci na rozích a krajích sklouznout a přitom zranit obsluhu. Mířit s nabitým přístrojem na sebe nebo jiné osoby, či střílet přístrojem do volného prostoru je přísně zakázáno. Při přemísťování přístroje je třeba přístroj odpojit od zdroje tlaku vzduchu. Odstraňovat závady na přístroji lze pouze v případě, že je přístroj odpojený od zdroje tlaku vzduchu a zásobník přístroje je prázdný.

3.3 Vyhodnocení pracovních rizik v podniku

Hodnocení rizik provádí majitel společnosti spolu se zaměstnanci, kteří jej o potenciálních rizicích informují a navrhují i opatření, změny pracovních postupů apod., která rizika eliminují. Zaměstnanci jsou za užitečné návrhy, které jsou následně implementovány, finančně motivováni. V podkapitole budou uvedeny rizikové faktory a bezpečnostní opatření, které mají působení rizika snížit, či mu úplně zabránit. Zaměstnanci jsou se základními riziky, které je bezprostředně ohrožují, seznámeni první pracovní den majitelem společnosti. Podrobnější informace o rizicích v podniku přednese bezpečnostní technik společnosti na školeních týkající se BOZP.

Tab. 3.1 Seznam rizik ve společnosti a potřebná opatření

Riziko	Opatření
Zakopnutí, pád osoby, pád materiálu nebo výrobku na pracovníka	Mezi opatření patří udržování pořádku na pracovišti, volných průchodů u strojů, materiál a výrobky ukládat přehledně, zajišťovat jejich stabilitu, materiál a výrobky neopírat o stroje.
Zraková zátěž	K nenamáhání zraku přispívá zajištění dostatečného denního i umělého osvětlení a správné umístění zdrojů osvětlení.
Požár, popálení, samovznícení	Mezi opatření patří dodržování zákazu kouření a zacházení s otevřeným ohněm, odstraňování prachu a pilin z elektrických zařízení, pravidelná revize elektrických zařízení, vypínání elektrických zařízení po skončení pracovní doby, udržování úklidu na pracovišti, nepoužívání elektrických topidel. Dílna je vybavena hasícími přístroji, které jsou na přehledných místech, nejsou zastavěny materiálem apod.. Kryty na elektrických zařízeních bezchybně těsní.
Hluk, poškození sluchu	Poškození sluchu se dá zabránit používáním OOPP proti hluku, udržování stroje v řádném technickém vztahu, výměnou částí stroje, u kterých má jejich opotřebení vliv na zvýšení hlučnosti.
Porezání ruky obsluhy	Aby se předešlo porezání na kotoučové pile, nenosí zaměstnanec při řezání rukavice. Použije je pouze při měnění kotoučů a pilového pásu. Mezi další opatření řadíme správné držení obrobků, odebírání

	<p>obrobků mimo dosah kotouče/pásu. Kotoučová pila musí být vybavena potřebnými kryty. Kotouče nejeví jakékoliv známky poškození a jsou vhodně nabroušeny. Zaměstnanci nesmí tlačit materiál do řezu na kotoučové pile přímo tělem. Zajištění dostatečné teploty na pracovišti je velice důležité, zaměstnanec musí mít v rukách cit. Zaměstnanci musí používat při odstraňování odpadu, pilin a třísek nástroje k tomu určené. Obsluha nesmí vytahovat štěpiny a třísky z rozmítacích pil, pokud stroj není v klidovém režimu.</p>
<p>Probodení obsluhy či jiných osob v okruhu rozmítací pily štěpinou</p>	<p>Poté, co se obrobek v rozmítací pile dostane do posuvných válců, obsluha a nikdo z dalších zaměstnanců nestojí v jeho dráze. Při nezachycení štěpiny obsluhou na druhém konci přístroje, může dojít ke zpětnému vymrštění. Prostor za rozmítací pilou musí být vybaven zdí či překážkou, která zabrání zasažení dalších zaměstnanců.</p>
<p>Zachycení obsluhy klínovými řemeny, vtažení, zhmoždění ruky</p>	<p>K zajištění bezpečnosti u klínových řemenů stačí zakrytovat pohonné mechanismy na pile.</p>
<p>Vymrštění pilového pásu ze stroje v případě přetržení pásu a zasažení obsluhy, případně jiných osob v okolí stroje</p>	<p>Nesmí se používat poškozené, natržené, vadně spojené a zprohýbané pásy. Pásy spravují a znovu spojují odborníci. Kryty na pásovnici jsou spolehlivě upevněny. Závěr krytu pilového pásu zabráňuje samovolnému otevření krytu.</p>
<p>Zasažení obsluhy, případně jiných osob v okolí stroje vymrštěnými částmi pilového kotouče nebo</p>	<p>Mezi opatření patří použití vhodného pilového kotouče s odpovídající velikostí, ostrím, tvarem zubů, roztečí atd., dodržování zákazu používání jakkoliv poškozených kotoučů, nepoužívání tupých kotoučů a kotoučů, kterým chybí zuby, nenamáhat pilový kotouč na ohyb, vyloučení styku zubů kotouče s kovovými předměty v řezaném materiálu, odstranění kovových</p>

odděleným zubem z pilového kotouče	předmětů před začátkem řezání. Nad stolem se nachází ochranný kryt kotouče.
Poškození zraku při práci s pneumatickou hřebíkovačkou (občas dochází k odlomení a následnému vymrštění hlavičky hřebíku proti obličeji obsluhy), poškození zraku v důsledku vymrštění třísky, soku, odražením odřezku	Ohrožení očí se dá jednoduše zabránit používáním ochranných brýlí.
Prašnost, ohrožení dýchacích cest jemným prachem	Aby se zabránilo ohrožení zaměstnancova zdraví lehkým prachem, jsou stroje vybaveny odsáváním a zaměstnanci používají respirátory.
Vibrace	Zda mají na daného zaměstnance vliv vibrace se zjišťuje při pravidelných lékařských prohlídkách, což je ale spíš řešení samotného důsledku jejich působení. Snížit působení vibrací na zaměstnance může napomoci používání antivibračních rukavic a provádění pravidelných přestávek.

Zdroj: interní materiály společnosti, vlastní zpracování

3.4 Dokumentace BOZP

Majitel firmy dokumentuje činnosti a kontroly v oblasti BOZP v knize BOZP. Evidence o školeních BOZP zaměstnanců a průkaznou dokumentaci k BOZP nezbytnou k dokladování při kontrolách a šetření vede majitel společnosti. Pro všechna zařízení ve firmě jsou vypracovány místní bezpečnostní předpisy. Tyto předpisy schvaluje majitel podniku. Místní bezpečnostní předpisy pak doplňují interně zpracované návody k obsluze pro stroje a zařízení, které popisují hlavní činnosti obsluhy a údržby těchto strojů a zařízení. Zaměstnanci jsou

s předpisy seznamování majitelem, který zodpovídá za seznámení zaměstnanců s návody, riziky a interními předpisy podniku.

Ucelená dokumentace BOZP ve sledované společnosti vznikla v roce 2013 po sérii kontrol, které uložily společnosti několik pokut. Dokumentaci vypracoval bezpečnostní technik ve spolupráci s majitelem společnosti.

3.5 Školení BOZP

V podniku zajišťuje školení bezpečnostní technik a majitel podniku, který prošel speciálním školením a může tak určité druhy školení poskytovat. Výsledkem školení je záznam ze školení, který obsahuje:

- jméno a funkci lektora,
- datum a dobu trvání školení,
- stručný obsah probrané látky s konkrétním uvedením předpisů a jejich příslušných částí,
- způsob a výsledek ověření znalostí proškolených zaměstnanců,
- presenční listinu, jména a podpisy zaměstnanců,
- výsledek ověření znalostí.

Ve sledovaném podniku probíhají vstupní školení a periodické školení. Vstupní školení provádí majitel firmy. Trvá přibližně 2 a půl hodiny a musí jej podstoupit každý nově přijatý zaměstnanec. Vstupní školení nebývá poskytováno pouze novým zaměstnancům, provádí se i při změně druhu práce, při změně technologického nebo pracovního postupu, při změně pracovního zařazení a v případech, kdy může mít školení velký vliv na zajištění BOZP. Majitel v průběhu tohoto školení zaměstnance seznámí s místními bezpečnostními předpisy, s pracovními riziky, technologickými postupy, s OOPP, základními pravidly v oblasti požární ochrany a ukáže, kde jsou vypínače elektrického proudu, hlavní uzávěr plynu a vody. Do vlastního výkonu práce může být zaměstnanec zařazen až po tomto proškolení, které je zakončeno ústním ověřením znalostí.

Periodické školení zajišťuje majitel firmy prostřednictvím bezpečnostního technika. Tento druh školení se zaměřuje na zajištění BOZP a PO. Školení BOZP školí bezpečnostní technik v pravidelných intervalech jednou za rok. Ověření znalostí se provádí pomocí testu, který obsahuje 25 otázek.

Periodického školení o PO se vztahuje na všechny zaměstnance společnosti a osoby v obdobném pracovněprávním vztahu (brigádníky apod.). Školení zaměstnanců o PO se provádí při nástupu do zaměstnání a při každé změně pracoviště nebo pracovního zařazení, pokud to má vliv na zajištění PO v podniku. Školení provádí proškolený vedoucí zaměstnanec nebo odborně způsobilá v oblasti PO. Toto školení se opakuje jednou za 2 roky, trvá 2 hodiny a znalosti získané při něm se ověřují písemným testem.

Vzhledem k charakteru vykonávané činnosti a počtu zaměstnanců musí být v podniku zřízena i preventivní požární hlídka. Školení členů preventivní požární hlídky provádí odborně způsobilá osoba (bezpečnostní technik) před zahájením činnosti a opakuje se jednou za rok. Časový rozsah odborné přípravy je 1 hodina. O školení se provede záznam. Během školení se určí velitel a členové preventivní požární hlídky. Ve sledovaném podniku má hlídka čtyři členy a mezi její základní úkoly patří dohlížet na dodržování předpisů o PO a požárních řádů na pracovištích, znát pracoviště a činnosti se zvýšeným požárním nebezpečím, znát rozmístění hasicích přístrojů a kontrolovat jejich připravenost, dbát na to, aby byly únikové cesty vždy volné, znát způsob přivolání pomoci, evakuace osob a vyhlášení poplachu.

3.6 Osobní ochranné pracovní prostředky

Zaměstnavatel poskytuje zaměstnancům na základně interního předpisu podniku zcela na svoje náklady OOPP. Ty se používají v případech, kdy nelze úplně zabránit rizikovým faktorům a jejich cílem je zmírnit jejich působení. Zaměstnanci fasují OOPP v pravidelných intervalech dvakrát za rok, konkrétně na začátku léta a na začátku zimy. Zaměstnanci nemůžou dostat ani požadovat finanční náhradu místo OOPP. Společnost poskytuje OOPP na základě hodnocení rizik, které v podniku proběhlo. OOPP jsou přizpůsobeny fyzickým předpokladům jednotlivých zaměstnanců. Zaměstnanci fasují následující pomůcky:

- pracovní montérky,
- pracovní blůzu,
- kotníkové pracovní boty s ocelovou špičkou,
- zimní poloholeňové pracovní boty s ocelovou špičkou,
- zimní bundu,
- rukavice pro jemnou motoriku,
- rukavice klasické,
- zimní pracovní rukavice,

- zátky do uší,
- mušlové chrániče sluchu.

Na pracovišti se pak nachází ochranné brýle, které si můžou zaměstnanci dle potřeby půjčovat.

Zaměstnanci plně zodpovídají za svěřené OOPP. Chrániče sluchu a pracovní rukavice mají zaměstnanci zákaz nosit domů a používat mimo dosah podniku, pokud to tedy nesouvisí s výjimečnou náplní práce. O svěřené oblečení a boty se pak každý zaměstnanec stará sám. V případě ztráty funkčnosti OOPP např. jejich opotřebením, je nutno to nahlásit majiteli společnosti. Majitel kontroluje používání OOPP a dohlíží, zda všechny rizikové práce jsou vykonávané právě s pomůckami. Zápis o kontrole provede do knihy BOZP.

3.7 Postup při pracovním úrazu

Zaměstnanec, který utrpí drobné poranění, vyhledá ošetření. Záznam o úrazu se zapíše do Knihy úrazů a drobných poranění uložené u majitele firmy. Za řádné vedení lékárničky na pracovišti včetně vedení Knihy úrazů a drobných poranění je odpovědný majitel firmy. Povinností majitele firmy je minimálně 1x za 6 měsíců provést kontrolu vybavení lékárniček, kde ošetří i lhůty použitelnosti jednotlivých produktů. O výsledku kontroly provede záznam do Deníku BOZP.

Vážnější pracovní úrazy mají za povinnost nahlásit i svědci pracovního úrazu, prvně však musí poskytnout postiženému první pomoc a přivolat neprodleně lékařskou pomoc. Záznam o pracovním úrazu se vyšetřuje a zapisuje nejpozději do 5 dnů od vzniku úrazu do celostátně platného Záznamu o úrazu. Jako podklad pro sepsání takového záznamu slouží Kniha úrazů a drobných poranění. Pokud došlo v souvislosti s pracovním úrazem k trestnému činu, ohlásí majitel pracovní úraz státnímu zástupci nebo územně správnímu celku Policie ČR. Pokud vznikla v souvislosti s pracovním úrazem škoda, ohlásí majitel úraz příslušné pojišťovně. V případě, že poškození zdraví zaměstnance způsobí zaměstnanci hospitalizaci delší než 5 dní, musí majitel informovat příslušný Oblastní inspektorát práce.

Tab. 3.2 Seznam pracovních úrazů v letech 2013-2017

Rok	Pracovní pozice	Druh zranění	Stručný popis úrazu	Pracovní neschopnost
2013	Dělník dřevovýroby	Naražený prst na ruce	Při posouvání materiálu	Ne
2015	Dělník dřevovýroby	Naražený prst na ruce	Při výrobě palet	Ne

Zdroj: interní materiály společnosti, vlastní zpracování

Ve sledované společnosti za posledních 5 let, v letech 2013 – 2017, došlo k dvěma pracovním úrazům. V obou případech se jednalo o naražený prst a dané zranění nezpůsobily pracovní neschopnost delší než 3 kalendářní dny.

3.8 Ekonomické aspekty BOZP

Podnik platí zákonné pojištění zaměstnanců u společnosti Kooperativa. Za rok 2017 uhradil podnik na pojištění celkem 14 302 Kč. Za preventivní prohlídku platí podnik 400 Kč za zaměstnance, pokud je to nový zaměstnanec, proplácí mu výpis dokumentace od jeho předešlého lékaře. Výpis z dokumentace stojí 200 Kč. Celkový účet v roce 2017 u praktické lékařky činil 3 600 Kč. Zaměstnanci společnosti se musí účastnit i chladových testů horních končetin a audiometrie. Takové vyšetření stojí 1 200 Kč na osobu, v roce 2017 se ho zúčastnilo 5 zaměstnanců. Řetězové pily se kvůli bezpečnosti dávají dvakrát ročně na profesionální seřízení do autorizovaného servisu. Jedno takové seřízení stojí 1 500 Kč. Za rok 2017 předložil bezpečnostní technik společnosti fakturu v hodnotě 40 656 Kč. V ceně jsou zahrnuty veškeré školení, které ve společnosti provedl a také čas, který ve společnosti v roce 2017 strávil. Zaměstnanci společnosti fasují dvakrát ročně OOPP. Celkový rozpočet na jednoho zaměstnance v rámci poskytování OOPP činí cca 2000 Kč. V roce 2017 vynaložil zaměstnavatel na nákup OOPP finanční prostředky ve výši 27 390 Kč. Zaměstnavatel v rámci udržování fyzických předpokladů zaměstnanců platí každému zaměstnanci jednou ročně zdravotní masáž v hodnotě 500 Kč.

Tab. 3.3 Vynaložené výdaje na zajištění BOZP ve společnosti za rok 2017

Druh výdaje	Cena
Zákonné pojištění zaměstnanců	14 302 Kč
Preventivní prohlídky u praktického lékaře	3 600 Kč
Vyšetření u specialisty (chladové testy, audiometrie)	6 000 Kč
Servis řetězových pil	3 000 Kč
Faktura od bezpečnostního technika	40 656 Kč
Nákup OOPP	27 390 Kč
Zdravotní masáže	6 000 Kč
Celkem	100 948 Kč

Zdroj: interní materiály společnosti, vlastní zpracování

Celková částka k zajištění základních položek BOZP za rok 2017 činí 100 948 Kč. Všechny výše uvedené výdaje jsou daňově uznatelné a snižují tedy daňový základ.

3.9 Kontrola BOZP v dřevozpracujícím průmyslu

V roce 2018 se v ročním programu Státního úřadu inspekce práce objevuje mezi cíleně kontrolovanými odvětvími dřevozpracující průmysl, kterého se mají dotknout kontroly zaměřeny na dodržování BOZP. SÚIP řadí činnosti v dřevozpracujícím průmyslu mezi pracovní činnosti se značným rizikem ohrožení života a zdraví. Dřevo je nesourodý materiál, ve kterém se vyskytují suky a trhliny, což vytváří rizika výkyvu řezných a třecích sil při práci s ním. K ohrožení života může dojít kvůli vymrštění materiálu proti obsluze při dotyku rotujícího obráběcího stroje se sukem. Značné nebezpečí představují i třísky a štěpiny, které mohou zasáhnout obsluhu stroje hlavně při práci na rozmítacích pilách. Významným rizikem je i styk obsluhy s rotujícím nástrojem stroje. Pracovní úrazy v dřevozpracujících provozech se stávají zejména při obsluze kotoučových pil, tloušťkovaček, rozmítacích pil a frézek, ale také při manipulaci s materiálem. (SÚIP, 2017)

Úrazovost při práci na dřevoobráběcích strojích nedosahuje tak fatálních následků jako při těžbě dřeva. Přesto je četnost úrazů v dřevoobráběcích podnicích poměrně vysoká. Z tohoto důvodu bude v roce 2018 kontrola v dřevozpracujícím průmyslu poprvé zařazena mezi hlavní kontrolní činnosti Úřadu. Kontroly budou především zaměřeny na kontrolu obsahu provozní a průvodní dokumentace, poskytování osobních a ochranných pracovních prostředků, pomůcek

a přípravků, školení obsluhy dřevoobráběcích strojů, provádění předepsaných revizí technických zařízení, údržby a kontrol, provádění čištění stroje v souladu s postupem uvedeným v návodu k obsluze, zákaz vstupu do zakázaných prostor zejména u technologických linek, zachycovače a funkčnost ovládacích a bezpečnostních prvků a systémů strojů a zařízení. (SÚIP, 2017)

Na rok 2018 plánuje SÚIP provést v oblasti BOZP a VTZ minimálně 10 tisíc kontrol. Většina kontrol je prováděna na základě podnětů veřejnosti. V roce 2017 bylo podáno 5732 podnětů ke kontrole a na jejich základě bylo provedeno 4127 kontrol. Podněty ke kontrole představují důležitý zdroj informací a slouží k zaměření činností oblastních inspektorátů práce. Každý podnět je zaevidován v informačním systému a vyřízen. Podateli podnětu je zaslána informace o způsobu vyřízení podnětu. Celkem bylo provedeno v roce 2017 v oblasti BOZP a VTZ 7224 kontrol (57% z nich bylo provedeno na základě podnětů veřejnosti). Celkem bylo zjištěno 17164 nedostatků a bylo uděleno 708 pokut ve výši 28439000 Kč. Hlavním cílem kontrol inspekce práce je napomáhat ke snížení počtu úrazů zaměstnanců a zlepšení zajištění BOZP na pracovištích zaměstnavatelů. (SÚIP, 2017)

4 Zhodnocení

Ve čtvrté kapitole bakalářské práce bude porovnána teoretická část práce s praxí ve sledovaném podniku. Zkoumány budou také vnější kontroly BOZP, které v podniku v uplynulých letech proběhly. Součástí této kapitoly jsou také návrhy na řešení a doporučení, které mají pomoci zlepšit úroveň BOZP v podniku.

4.1 Vnější kontroly BOZP

V roce 2013 proběhla ve sledovaném podniku série kontrol. Kontroly byly provedeny na základě podnětu ke kontrole. Kontrolu provedl Oblastní inspektorát práce a orgány ochrany veřejného zdraví.

4.1.1 Kontrola Oblastního inspektorátu práce

Předmětem kontroly OIP bylo plnění povinností vyplývajících z právních předpisů uvedených v § 3, odst. 1, písm. c), d) zákona č. 251/2005 Sb., o inspekci práce, ve znění pozdějších předpisů. Konkrétně tedy byly kontrolovány předpisy k zajištění bezpečnosti práce, předpisy k zajištění bezpečnosti provozu technických zařízení se zvýšenou mírou ohrožení života a zdraví a předpisy o bezpečnosti provozu vyhrazených technických zařízení.

Při kontrole byly zjištěny následující nedostatky. Na kotoučové pile chyběl kryt řezného kotouče a nebylo na ní naistalováno zařízení na odsávání nebo mechanické odstraňování odpadu, jak požaduje vyhláška č. 48/1982 Sb. ve znění pozdějších předpisů. Rozmítací pila se provozovala s poškozeným hlavním vypínačem stroje, což je v rozporu s požadavky BOZP stanovených v § 4 odst. 1 písm. a) zákona č. 309/2006 Sb. (zákona o zajištění dalších podmínek BOZP). Stroje byly okamžitě vyřazeny z provozu a bylo zamezeno jejich dalšímu provozování až do doby odstranění uvedených závad. Po opětovné kontrole, která se konala týden po kontrole první, bylo inspektory OIP zjištěno, že výše uvedené závady byly odstraněny.

Výrobna palet je protokolem určeno jako prostředí s nebezpečím hořlavých hmot a prachů. Jsou zde ale umístěny a používány varná konvice a radiomagnetofon, které nejsou provedeny do tohoto prostředí, což neodpovídá požadavku § 194 odst. 2 vyhl. ČÚBP č. 28/1982 Sb. ve znění pozdějších předpisů, tedy „elektrická zařízení se smějí používat jen za provozních a pracovních podmínek, pro které byla konstruována a vyrobena“. Zaměstnavatel tedy

nepřijímá na potřebné úrovni požadavky k předcházení rizikům. Zaměstnavatel odstranil závadu v průběhu kontroly.

4.1.2 Kontrola orgánu ochrany veřejného zdraví

Kontrolu orgánu ochrany veřejného zdraví provedla Krajská hygienická stanice Moravskoslezského kraje se sídlem v Ostravě. Předmětem kontroly bylo dodržování § 2 zákona č. 309/2006 Sb. o zajištění dalších podmínek BOZP, včetně navazujícího nařízení vlády č. 361/2007 Sb., kterým se stanoví podmínky BOZP, ve znění pozdějších předpisů. Dalším předmětem zkoumání bylo dodržování §§ 37 až 40 zákona č. 258/2000 Sb., nařízení vlády č. 272/2011 Sb. o ochraně zdraví před nepříznivými účinky hluku a vibrací a smluvní zajištění pracovnělékařské péče a preventivních prohlídek zdravotní způsobilosti zaměstnance k práci.

Ohledáním provozovny bylo zjištěno:

- ve sprše nedosahují keramické obklady požadované výšky 2 metrů,
- pracovníci nepoužívají při obsluze strojů ochranu sluchu ani dýchacích cest,
- není prováděn průběžný úklid vznikajících pilin ani jejich zachycování přímo u zdroje,
- osvětlovací otvory (okna) nejsou udržovány v čistotě,
- faktor hluku subjektivně neodpovídá zařazení do druhé kategorie (jak deklaruje zaměstnavatel).

KHS MSK i přes některé nálezy neudělila žádnou pokutu. Pouze požadovala návrh na zařazení prací do kategorií doložením objektivních hodnocení působících rizikových faktorů.

4.2 Zhodnocení situace ve společnosti

Podnik si zcela uvědomuje důležitost zajištění BOZP vzhledem k provozované činnosti. Práce se dřevem je často nevyzpytatelná, neboť dřevo představuje nesourodý materiál a s působícími riziky představuje vážné ohrožení bezpečnosti a zdraví zaměstnanců. Bezpečnostní technik společnosti považuje situaci v podniku za velice dobrou, vychází především z úrazovosti, která je vzhledem k provozované činnosti, v porovnání s jinými podniky v odvětví, velmi nízká. Přesto se najde několik předpisů a nařízení, které v podniku nejsou dodržovány. Ty budou zmíněny v následujících podkapitolách.

4.2.1 Zhodnocení dokumentace BOZP

Většina dokumentace v podniku je vypracována jménem fyzické osoby. Vnitropodnikové směrnice, záznamník ruční motorové pily, kniha úrazů a poranění a deník kontrol BOZP jsou psány a vedeny fyzickou osobou. Je to způsobeno tím, že většina dokumentace byla zpracovávána v roce 2013. Sledovaná společnost však v roce 2014 změnila svoji právní formu podnikání na společnost s ručením omezením. Fyzická osoba a právnická osoba jsou naprosto rozdílnými subjekty. Některé vnitropodnikové předpisy tedy ukládají povinnosti majiteli firmy. S funkcí jednatele se logicky nepočítá. Dokumenty jako jsou prezenční listiny různých školení, požární hlídka ve společnosti a veškeré dokumenty, které vznikly po roce 2014 už jsou v pořádku a jsou psány na právnickou osobu.

4.2.2 Zhodnocení BOZP spojené s obsluhou strojů

Od dubna 2015 není evidován v Záznamníku ruční motorové řetězové pily žádný záznam. Přitom povinnost vést evidenci o kontrolách, revizích apod. stanovuje podniku nařízení vlády č. 339/2017 Sb. i vnitropodnikové směrnice firmy. Obsluha řetězových pil však každodenní údržbu provádí. Sám majitel tvrdí, že řetězové pily jednou měsíčně také kontroluje. Podle faktur, které vydává dodavatelský servis řetězových pil, dochází dvakrát ročně i k odbornému servisu a kontrole. To však nemění nic na tom, že zajistit o těchto kontrolách záznamy je majitelovou povinností a v případě kontroly by jimi měl disponovat.

Chybí dokumentace o tom, které osoby jsou pověřeny prací s pásovou pilou. Pracovat s pásovou pilou mohou osoby pouze k tomu písemně určené. Obsluha pásové pily po skončení práce neumisťuje na stroj nápis, kterým dává na vědomí, že je pilový pás uvolněn. Obsluha v podniku s uvolněným pásem prý ale počítá. Před začátkem pracovní směny a po přestávce jej pokaždé kontroluje. Pila bývá ještě po pauzách a na konci směny vždy posunuta na konec řezné plošiny, což je vcelku jasným znamením, že pásová pila není připravena k řezání.

U pásové i rozmítací pily po skončení práce obsluha sice vypíná stroje od zdroje elektřiny, ale nezamyká centrální ovladače, jak tomu přikazují vnitřní směrnice firmy.

U pásové pily, rozmítacích pil a kotoučové pily chybí revizní zkouška elektrického zařízení. Poslední taková zkouška proběhla v roce 2013. Dle ustanovení ČSN 33 1500 (revize elektrických zařízení) však taková zkouška musí být provedena jednou za 3 roky.

Při práci s pneumatickou hřebíkovačkou zaměstnanci nepoužívají ochranné brýle. Tuto povinnost jim přitom ukládá místní bezpečnostní předpis pro práci s pneumatickou hřebíkovačkou i ČSN EN 792-13+A1, která upravuje bezpečnostní požadavky na neelektrické

ruční nářadí, konkrétně zarážecí nářadí. Poškození zraku při práci s pneumatickou hřebíkovačkou je jedním z rizik a s těmito riziky jsou zaměstnanci dobře seznámeni. Přesto v evidenci úrazů není žádný záznam, který by deklaroval, že u některého zaměstnance taková újma na zdraví vznikla.

4.2.3 Zhodnocení pracovního prostředí a rizik v podniku

Prostor dílny je velmi dobře větrán a osvětlen denním i umělým světlem. Zaměstnanci mají k dispozici šatnu, sprchy, přísun pitné vody. Krajská hygienická organizace MSK ve svém protokolu z roku 2013 upozorňovala na staré a dosti zašlé okna, které zapříčiňují horší viditelnost. V roce 2017 byly všechna okna na dílně vyměněna. V protokolu od KHO MSK také stálo, že kachličky ve sprchách nedosahují požadované výšky 2 metry. Po této kontrole však byl tento problém odstraněn a kachličky byly přidány dle předpisů. Na dílně se nachází lékárnička i hasící přístroje. Zaměstnanci jsou velmi dobře spraveni, kde se hasící přístroje nachází, aby mohli urychleně zasáhnout v případě požáru.

Co se týče řízení rizik, podnik kooperuje se svými zaměstnanci a snaží se o eliminaci potenciálních rizik. Z porovnání skutečného stavu a vnitropodnikového hodnocení rizik vyplývá, že většina opatření vedoucí k eliminaci rizik je dodržována. V rámci ochrany zraku ale zaměstnanci nepoužívají ochranné brýle a hrozí zde riziko jeho poškození. Na kotoučové pile pak chybí zakrytovat pohonné mechanismy. Existuje díky tomu riziko zachycení obsluhy klínovými řemeny. Při řezání také vzniká velmi jemný dřevěný prach, který je dokonce v některých zemích klasifikován jako nebezpečná chemická látka. Díky němu může docházet k ohrožení dýchacích cest, alergickým reakcím, podráždění očí, dlouhotrvajícím stavům připomínající nachlazení a častým bolestem hlavy. Všechny stroje, které řezou, jsou vybaveny odsáváním u zdroje vzniku takového prachu. Přesto odsávání není schopné pojmout úplně všechnen prach. Proto by měli zaměstnanci zvážit používání respirátorů, které jim však zaměstnavatel v rámci poskytování OOPP neposkytuje.

4.2.4 Zhodnocení poskytování OOPP

V podniku je zpracovaná směrnice pro poskytování OOPP, vychází z vnitropodnikového vyhodnocení rizik. Na základě této směrnice poskytuje zaměstnavatel zaměstnancům širokou škálu OOPP v pravidelných intervalech. Každý zaměstnanec za svěřené OOPP zodpovídá, sám si je čistí, pere apod.. Zaměstnavatel ale neposkytuje zaměstnancům mycí, čistící a dezinfekční prostředky, jak mu to ukládá zákoník práce § 104 odst. (3). V hodnocení rizik je upozorňováno také na nebezpečný dřevěný prach, který škodí zdraví. Zaměstnanci ale nemají možnost se proti takovému prachu bránit, zaměstnavatel jim v rámci poskytování OOPP neposkytuje

respirátory. Vnitropodnikové směrnice pak ukládají majiteli za povinnost kontrolovat používání OOPP a vést o kontrolách záznamy do deníku BOZP. Tyto záznamy však v deníku BOZP chybí.

4.2.5 Zhodnocení pracovní úrazovosti a nemocí z povolání

I přes některé předpisy související s BOZP, které v podniku nejsou dodržovány, je pracovní úrazovost velmi nízká. Za posledních 5 let se v podniku odehrály 2 pracovní úrazy, což je vzhledem k předmětu činnosti společnosti velmi nízké číslo. Majitel a bezpečnostní technik společnosti se shodují, že velký vliv na předcházení úrazům má seznámení zaměstnanců se všemi riziky, které mohou při práci nastat a názorná ukázka, jak rizikům předcházet. Předcházení pracovní úrazovosti pomáhají při některých činnostech i menší požadavky na výkonnost. Zvláště při nebezpečných činnostech jako je třeba práce na rozmítacích pilách, pracují zaměstnanci kvůli zajištění bezpečnosti někdy pod svým potenciálem. Samozřejmě nelze ani perfektním zajištěním BOZP v podniku některým úrazům předejít. Úrazy jsou součástí pracovního poměru i života obecně.

Zaměstnanci dřevozpracující podniků bývají nemocemi z povolání často ohroženi. Častá práce s řetězovou pilou a pneumatickou hřebíkovačkou ohrožuje cit v rukách, dále je na pracovišti značný hluk, ohrožena je i páteř nadměrnou námahou atd.. V podniku za celou dobu jeho činnosti nebyla zaznamenána jediná nemoc z povolání. Podnik si zde plní své povinnosti a pravidelně posílá své zaměstnance na prohlídky, které by příznaky nemocí z povolání měly napomoci odhalit.

4.3 Návrhy a doporučení

Velmi nebezpečnou částí logistického řetězce je práce na rozmítacích pilách. Úrazy, které se na rozmítacích pilách stávají jsou velmi závažné. Obsluha stroje tedy musí být velice opatrná a dodržovat všechny bezpečnostní předpisy. Zejména se nesmí zdržovat za strojem v době, kdy dřevo (tzv. prizmy) vchází do stroje. Takový pracovní postup snižuje výkonnost, stroj díky toho nepracuje na úrovni svého potenciálu. Rozmítací pily jsou úzkým místem logistického řetězce. Zajištění BOZP na jediném stroji tudíž nesnižuje výkonnost jediného stroje, ale výkonnost celého podniku! Takový pracovní postup je způsoben technologickým fungováním rozmítacích pil, které případné štěpiny, které se oddělí od celku, vystřelují vodorovně směrem ven ze stroje. K takovému vystřelení štěpiny dochází přibližně dvakrát ročně, což není často. Následky, pokud by se za strojem pohybovala obsluha či jiný zaměstnanec, by však byly fatální. Obsluha

si díky takového postupu nemůže připravit další dřevo na vkládání do stroje a opracovat jej. Řešením takového problému by mohlo být pořízení nového stroje, tzv. katru. Funkce katru a rozmítacích pil je totožná. Katr a rozmítací pily se však liší technologickým fungováním. Rozmítací pily vystřelují štěpiny vodorovně směrem ven z pily. Katr vystřeluje štěpiny směrem dolů na zem, do míst, kde se nenachází obsluha. Pořízení nového stroje by tak mohlo zvýšit úroveň BOZP v podniku, eliminovat jedno z rizik a zároveň zvýšit celkovou výkonnost podniku.

I přes uspokojivý stav pracovních úrazů a nemocí z povolání společnost nesmí nadále zanedbávat dodržování některých předpisů. Společnost by měla častěji vést namátkové kontroly, kontrolovat dodržování pracovních postupů, používání OOPP a hlavně by měla vést poctivě evidenci BOZP. Jak už bylo zmíněno, některé knihy BOZP jsou neúplné a chybí údaje o provedených kontrolách a revizích. Společnost by měla co nejdříve provést revize elektrických zařízení. Předávací dokumentace BOZP, deník BOZP, Záznamník ruční motorové pily, místní bezpečnostní předpisy, Kniha úrazů a drobných poranění a některé další směrnice by měly být přepsány na právnickou osobu.

Zvážit by společnost měla i zajištění nového způsobu vytápění dílny v zimních měsících. Vytápění je zajišťováno pomocí kaloriferů, které vytopí dílnu pouze na nějakých 8°C. Zima negativně působí na zdraví zaměstnanců, zaměstnanci chodí do práce často nachlazení, práce v chladu také napomáhá k rozvoji vazoneurózy, což je jedna z potenciálních nemocí z povolání. Pokud by nebyl zvolen nový způsob vytápění, mohl by podnik zavést tzv. „sick days“. „Sick days“ představují placené volno na vyléčení. Každý zaměstnanec má právo vzít si určitý počet dnů volna, když se necítí dobře a nevypadá to na žádné vážnější onemocnění. Není zde potřeba žádného potvrzení od lékaře, zaměstnanec si „sick days“ reguluje zcela sám. Zvláště v zimních měsících by to zabránilo přenášení potenciálních nemocí, kdy zaměstnanci chodí do práce často nachlazení. Následná práce v chladném prostředí často končí závažnějším onemocněním a delší dobou pracovní neschopnosti.

Práce na pilách je fyzicky náročná a zaměstnanci jsou často vyčerpaní. V rámci udržování fyzických předpokladů zaměstnanců by společnost mohla zavést různé příspěvky na ozdravné pobyty, lázně, relaxační aktivity, sportovní aktivity apod.. Momentálně společnost platí svým zaměstnancům jednou ročně zdravotní masáž v hodnotě 500 Kč.

5 Závěr

Vytvořit ideální pracovní prostředí pro zaměstnavatele není vůbec jednoduchých úkolem. Správné nastavení bezpečnosti a hygieny práce je ale v celkovém součtu prospěšné pro všechny. Zabývat se touto problematikou tedy určitě stojí za pozornost a v konečném součtu nese i ovoce. Následky při zanedbávání povinností vyplývajících z příslušných nařízení týkající se BOZP bývají často katastrofální. Otázky zdraví člověka přeci jen bývají velmi citlivým tématem. Zdraví představuje pro každého člověka pracovní kapitál, který určuje, jak se uplatní na trhu práce.

Cílem bakalářské práce bylo zanalyzovat stav BOZP ve sledovaném podniku. Z analýzy pak vycházely navrhované opatření a doporučení. Podnik přislíbil, že konečné zhodnocení a návrhy opatření zváží a bude na ně brát zřetel.

Bakalářská práce se skládá z pěti kapitol. V první kapitole bylo stručně charakterizováno zkoumané téma a popsán cíl práce. Druhá kapitola vychází z odborné literatury a představuje teoretický základ práce. V této kapitole byly vymezeny základní pojmy a představena BOZP dle českého zákoníku práce. Stručně byl představen vývoj bezpečnosti a hygieny práce a celkový legislativní rámec, který k zajištění BOZP v České republice slouží. Na BOZP je zde nahlíženo i v mezinárodním kontextu. Rozsáhlá podkapitola byla věnována kontrolním orgánům, které na dodržování BOZP dohlíží.

V třetí kapitole byla provedena analýza ve sledované společnosti. Zkoumány byly rizika, se kterými se zaměstnanci při výkonu své práce setkávají, systém školení, který v podniku funguje, poskytování osobních ochranných prostředků a pracovní úrazovost ve společnosti. Ve zkratce byl popsán logistický proces v podniku a uvedeny základní pracovní návyky a předpisy, které musí zaměstnanci při obsluze strojů dodržovat. V této kapitoly jsou také vyčísleny výdaje, které podnik v souvislosti se zajištěním BOZP vynakládá a popsány kontroly, které se v dřevozpracujícím průmyslu odehrávají.

Ve čtvrté kapitole jsou uvedeny kontroly, které v podniku v uplynulých letech v souvislosti s BOZP proběhly. Konkrétně se jednalo o kontroly vedené Oblastním inspektorátem práce a Krajskou hygienickou stanicí. Představeny byly i výsledky kontrol a stručný obsah protokolů o kontrole. Nejdůležitější částí práce bylo bezpochyby porovnání teoretické části práce a reálného stavu ve sledovaném podniku. Výsledek takového porovnání představuje podkapitola zhodnocení, kde je realita konfrontována s teorií. V podkapitole návrhy

a doporučení bylo navrženo několik změn, které mohou zvýšit úroveň BOZP ve společnosti, eliminovat pracovní rizika a hlavně zvýšit spokojenost zaměstnanců. Upozorněno zde bylo i na několik věcí, které nejsou v souladu s legislativním rámcem a je třeba je doplnit.

Zajištění BOZP ve společnosti je ekonomicky nákladné. Sledovanou společnost můžeme dle ročního úhrnu čistého obrátu a průměrného počtu zaměstnanců klasifikovat jako malou účetní jednotku. Výdaje na zajištění základních položek BOZP za rok 2017 činily 100 948 Kč. Jedná se o daňově uznatelné výdaje a společnost si díky nich může snížit svůj daňový základ.

Bakalářská práce upozornila na několik problémů a nepřesností, které se v podniku v rámci BOZP nachází. Některé jsou nepatrné, některé mají vážnější charakter. Nejzávažnější nedostatek představují nejspíše chybějící revize elektrických zařízení. Tento stav by měl zaměstnavatel urychleně napravit a potřebné revize provést.

Seznam použité literatury

BĚLINA, M. a kolektiv. *Pracovní právo*. 6. vyd. Praha: C. H. Beck, 2014. 464 s. ISBN 978-80-7400-283-0

DANDOVÁ, Eva. Minimum BOZP. *Práce, mzdy a odvody bez chyb, pokut a penále*. 6/2017. 80 s. ISSN 1801-9935

HŮRKA, Petr a Nataša RANDLOVÁ. *Zákoník práce*. Ostrava: Sagit, 2017. ISBN 978-80-7488-202-9

MAGNUSKOVÁ, Jana. *Průmyslová logistika*. 1. vyd. Ostrava: VŠB – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA Hornicko-geologická fakulta, 2014. 128 s. ISBN 978-80-248-3485-6

MARTÍNKOVÁ, Jana. *Vybrané kapitoly z pracovního práva, 2. přepracované a doplněné vydání*, SOT, vol. 26. Ostrava: VSB-TU Ostrava, 2015. 90 s. ISBN 978-80-248-3852-6

NEUGEBAUER, Tomáš. *Bezpečnost a ochrana zdraví při práci v kostce, neboli, O čem je současná BOZP*. 2. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2016. 377 s. ISBN 978-80-7552-106-4

ŠENK, Zdeněk. *Bezpečnost a ochrana zdraví při práci prakticky a přehledně podle normy OHSAS*. 2. vyd. Olomouc: Anag. 312 s. ISBN 978-80-7263-737-9

VALA, Jiří. *Systémové řízení bezpečnosti a ochrany zdraví v organizacích*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2016. 243 s. ISBN 978-80-7552-109-5

Právní předpisy:

Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce

Zákon č. 309/2006 Sb., o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci

Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů

Zákon č. 251/2005 Sb., o inspekci práce

Zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně

Nařízení vlády č. 101/2005 Sb., o podrobnějších požadavcích na pracoviště a pracovní prostředí

Nařízení vlády č. 201/2010 Sb., o způsobu evidence úrazů, hlášení a zasílání záznamu o úrazu

Nařízení vlády č. 339/2017 Sb., o bližších požadavcích na způsob organizace práce a pracovních postupů při práci v lese a na pracovištích obdobného charakteru

Nařízení vlády č. 21/2003 Sb., kterým se stanoví technické požadavky na osobní ochranné prostředky

Nařízení vlády č. 495/2001 Sb., kterým se stanoví rozsah a bližší podmínky poskytování osobních ochranných pracovních prostředků, mycích, čisticích a dezinfekčních prostředků

Nařízení vlády č. 378/2001 Sb., kterým se stanoví bližší požadavky na bezpečný provoz a používání strojů, technických zařízení, přístrojů a nářadí

Nařízení vlády č. 101/2005 Sb., o podrobnějších požadavcích na pracoviště a pracovní prostředí

Vyhláška č. 48/1982 Sb., kterou se stanoví základní požadavky k zajištění bezpečnosti práce a technických zařízení

Elektronické dokumenty a ostatní:

STÁTNÍ ÚŘAD INSPEKCE PRÁCE. *Roční program kontrolních akcí Státního úřadu inspekce práce na rok 2018* [online]. [11/2017]. Dostupné z : http://www.suip.cz/_files/suip-8a3730532ffa1d8e5d5388c7274da57c/rocni-program-kontrolnich-akci-suip-na-rok-2018.pdf

Interní předpisy společnosti

Interní materiály společnosti

Technické normy:

ČSN 33 1500: Elektrotechnické předpisy. Revize elektrických zařízení

ČSN 49 6104: Dřezpracující zařízení. Bezpečnostní požadavky na pásové pily

ČSN EN 792-13+A1: Neelektrické ruční nářadí - Bezpečnostní požadavky - Část 13: Zarážecí nářadí

ČSN EN 1807-2: Bezpečnost dřezpracujících strojů - Pásové pily - Část 2: Kmenové pásové pily

ČSN EN 1870-19: Bezpečnost dřezpracujících strojů - Kotoučové pily - Část 19: Stolové kotoučové pily (s a bez posuvného stolu) a tesařské kotoučové pily pro staveniště

Seznam zkratek:

BOZP	Bezpečnost a ochrana zdraví při práci
ČSN	České technické normy
ČÚBP	Český úřad bezpečnosti práce
EEC	Evropské hospodářské společenství
EN	Evropská norma
ES	Evropské společenství
KHO	Krajská hygienická organizace
KHS	Krajská hygienická stanice
MSK	Moravskoslezský kraj
OIP	Oblastní inspektorát práce
OOPP	Osobní ochranné pracovní prostředky
PO	Požární ochrana
SFEU	Smlouva o fungování Evropské unie
SÚIP	Státní úřad inspekce práce
VZT	Vyhrazená technická zařízení

Seznam tabulek, obrázků a grafů

Obr. 3.1	Organizační struktura společnosti
Tab. 3.1	Seznam rizik ve společnosti a potřebná opatření
Tab. 3.2	Seznam pracovních úrazů v letech 2013-2017
Tab. 3.3	Vynaložené výdaje na zajištění BOZP ve společnosti za rok 2017

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Prohlašuji, že

- jsem byl(a) seznámen(a) s tím, že na mou diplomovou (bakalářskou) práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, diplomovou (bakalářskou) práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že diplomová (bakalářská) práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího diplomové (bakalářské) práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o diplomové (bakalářské) práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, diplomovou (bakalářskou) práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

Ve Velké Polomi dne 8.5. 2018

Jakub Demel